

TÜRKiYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONU SUNUMU

Prof. Dr. Şahap Kavcıoğlu
Başkan

11 Ekim 2021

Ankara

Sunum Planı

- **Küresel Gelişmeler**
- **İktisadi Faaliyet ve Dış Denge**
- **Enflasyon**

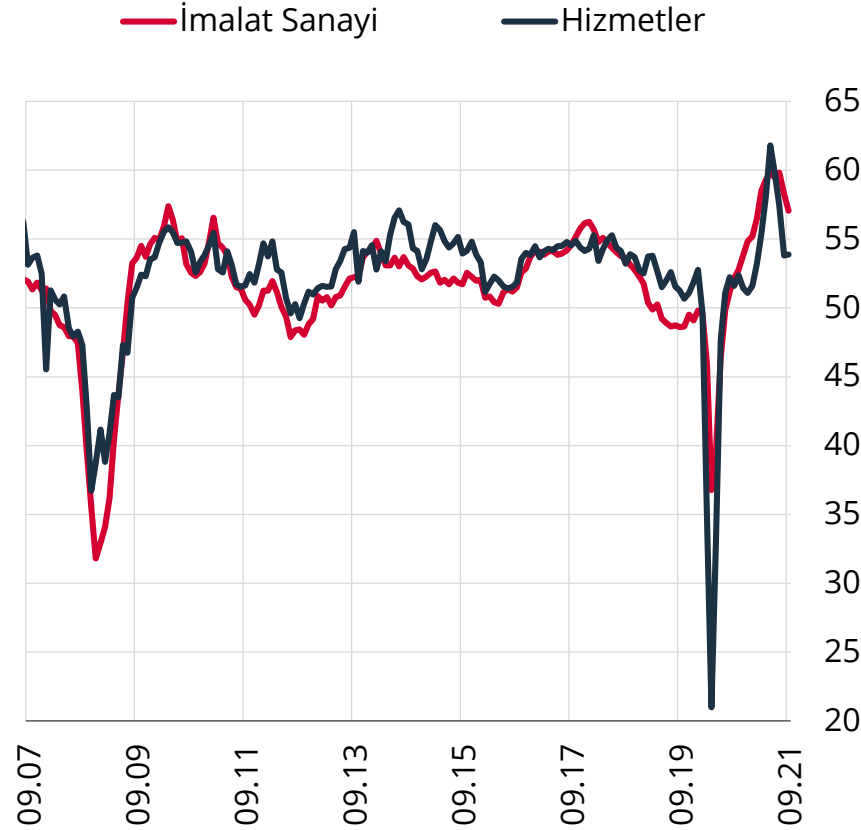
KÜRESEL GELİŞMELER

Küresel Büyüme

Salgın hastalığın dünya genelinde hızla yayılması, küresel ticaret ve iktisadi faaliyette belirgin bir yavaşlamaya neden olmuştur.

Salgın döneminde, 2008 finansal krizinden farklı olarak hizmetler sektörünün daha olumsuz etkilendiği görülmektedir.

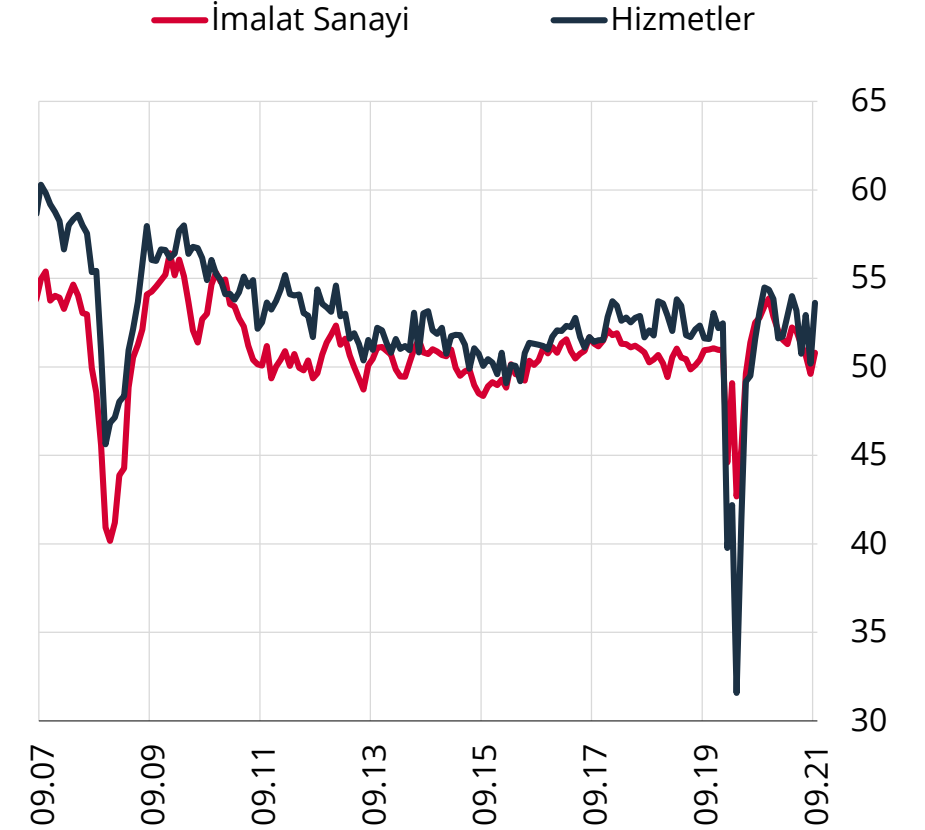
Gelişmiş Ülkeler PMI Göstergeleri

Kaynak: IHS Markit

Son Gözlem: Eylül 2021

Gelişmekte Olan Ülkeler PMI Göstergeleri

Kaynak: IHS Markit

Son Gözlem: Eylül 2021

Seçili Ülkelerde Kovid-19 Dönemi Destek Harcamaları

Salgın döneminde
ülkeler çeşitli
uygulamalarla
ekonomilerini
desteklemişlerdir.

Gelişmiş Ülkelerde Destek ve Teşvikler (% GSYİH)

Sermaye, Kredi ve Diğer Likidite Destekleri*	
Danimarka	15,7
İsveç	5,3
Finlandiya	7,5
G. Kore	10,1
Norveç	4,5
İspanya	14,4
İsviçre	6,2
Belçika	11,9
Fransa	15,2
Çekya	15,5
Hollanda	8,1
İtalya	35,3
Almanya	27,8
Kanada	4,0
İngiltere	16,7
Japonya	28,3
Avustralya	1,8
Singapur	4,7
Yeni Zelanda	1,6
ABD	2,4
Ortalama	11,4

Kaynak: IMF

Son Gözlem: Temmuz 2021

Gelişmekte Olan Ülkelerde Destek ve Teşvikler (% GSYİH)

Sermaye, Kredi ve Diğer Likidite Destekleri*	
Meksika	1,2
Mısır	0,1
Pakistan	0,0
Suudi Arabistan	0,8
Arnavutluk	1,6
BAE	0,0
Tunus	0,8
Türkiye	9,5
Filipinler	0,9
Romanya	4,2
Hindistan	5,2
Endonezya	0,9
Rusya	1,5
Kolombiya	5,7
Çin	1,3
Güney Afrika	4,1
Polonya	4,8
Peru	11,8
Brezilya	6,2
Tayland	4,2
Şili	2,5
Ortalama	2,6

Kaynak: IMF

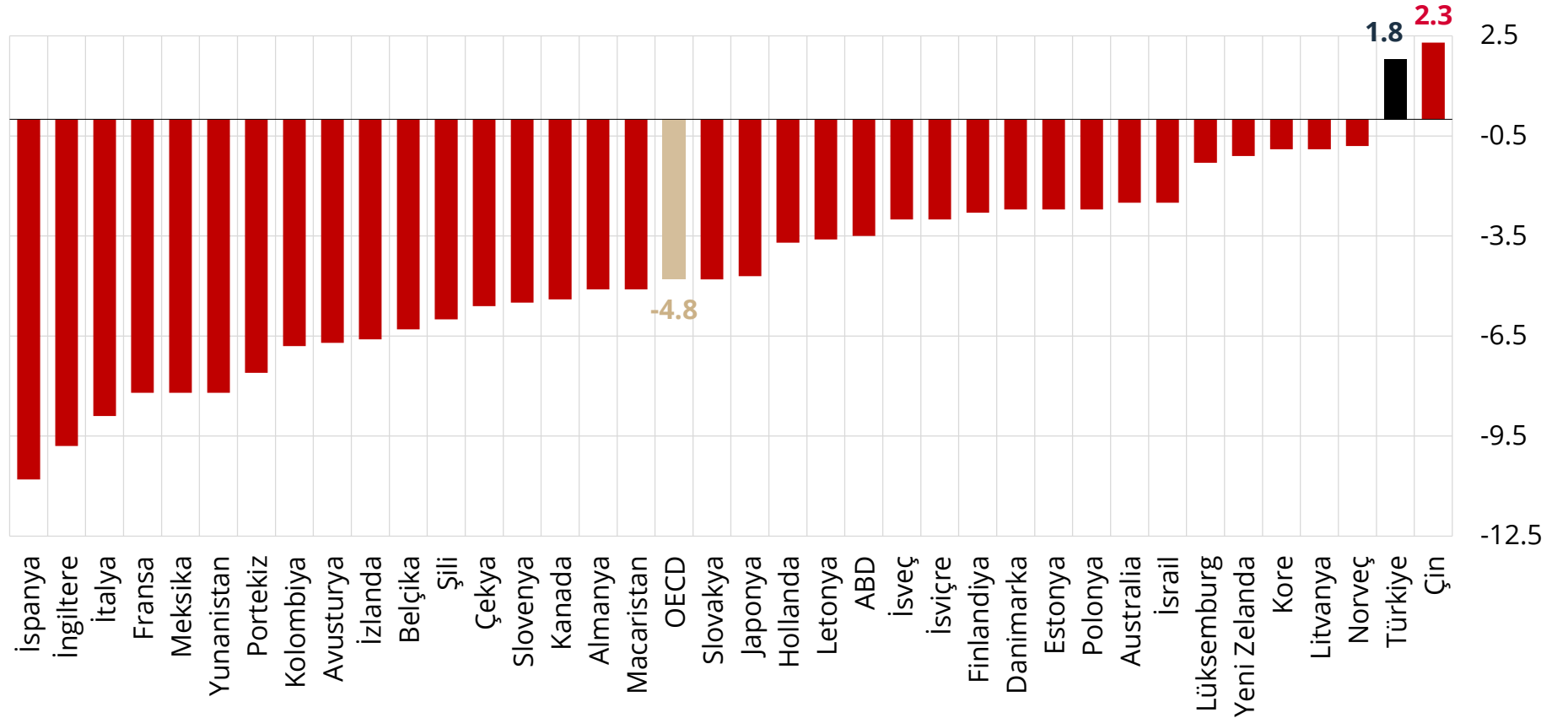
Son Gözlem: Temmuz 2021

* Bütçe dışı fonlar da dahil olmak üzere sermaye enjeksiyonları ve varlık alımları gibi destekleri içermektedir.

Ülkelere Göre Büyüme Oranları: 2020 Yılı

Türkiye, OECD ülkeleri ve Çin ile birlikte değerlendirildiğinde yüzde 1,8 ile 2020 yılında pozitif büyüme kaydeden iki ekonomiden biri olmuştur.

2020 Yılı Büyüme Oranları (%)

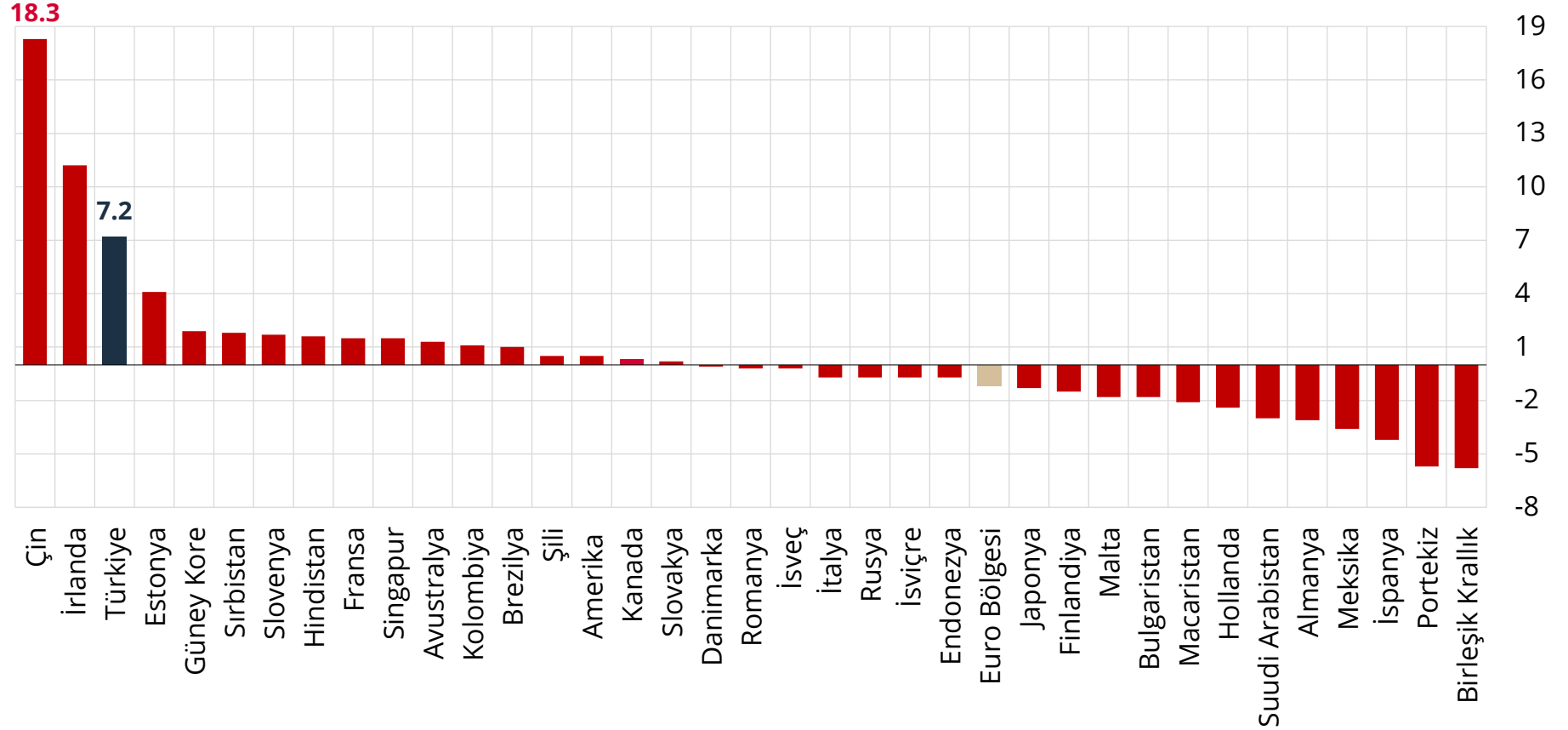
Kaynak: OECD

Son Gözlem: 2020

Ülkelere Göre Büyüme Oranları: 2021 Birinci Çeyrek

Milli gelir, 2021 yılı birinci çeyreğinde yüzde 7,2 büyüme kaydetmiştir.

2021 Birinci Çeyrek Büyüme Oranları (% , 2020 İlk Çeyreğine Göre)

Kaynak: OECD

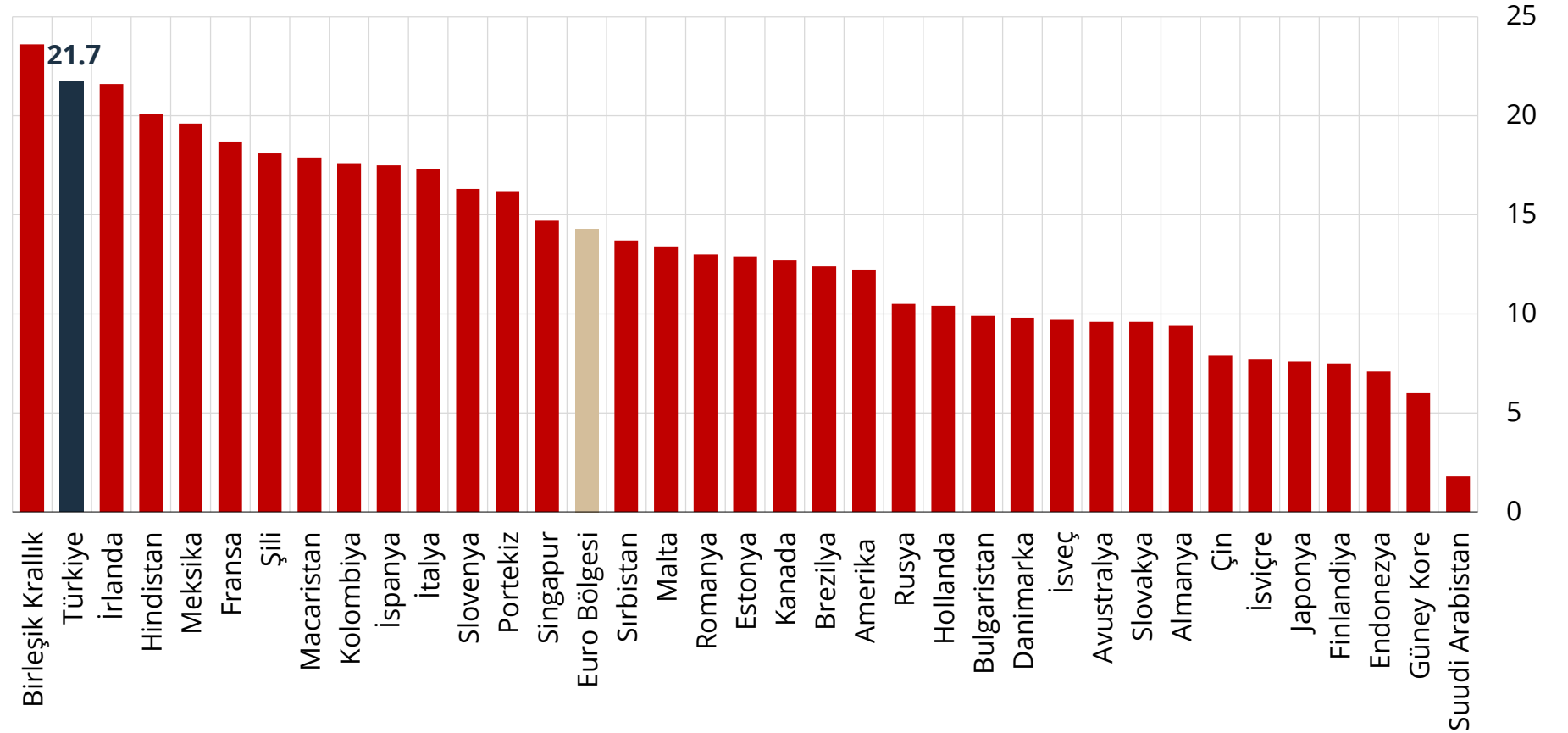
Son Gözlem: 2021 Ç1

Ülkelere Göre Büyüme Oranları: 2021 İkinci Çeyrek

2021 yılı ikinci çeyreğinde baz etkilerinin de katkısıyla birçok ülkede yüksek oranlı büyümeler görülmüştür.

Türkiye ekonomisi bu dönemde yüzde 21,7 oranında büyümüştür.

2021 İkinci Çeyrek Büyüme Oranları (% , 2020 İkinci Çeyreğine Göre)

Kaynak: OECD

Son Gözlem: 2021 Ç2

Aşılama ve Ekonomik Normalleşme

Aşılamanın dünya genelinde hızlanması, küresel ekonomik toparlanmayı desteklemektedir.

Birinci Doz ve İkinci Doz Aşıların Toplam Nüfusa Oranı (%)

	Birinci Doz (1 Haziran İtibarıyla)	Birinci Doz (Güncel)	İkinci Doz
İspanya	39,4	80,8	78,7
İtalya	40,0	75,6	68,8
Fransa	39,4	74,8	66,4
İngiltere	58,0	72,0	66,1
İsrail	62,0	70,2	64,6
Almanya	43,6	67,8	64,5
Japonya	10,6	73,1	63,4
ABD	50,1	64,3	55,5
Türkiye	19,7	63,9	53,9
Polonya	36,8	52,6	51,7
Brezilya	21,5	71,7	45,0
Meksika	17,0	50,6	36,0
Rusya	11,5	33,7	30,7
Romanya	22,7	31,0	28,6
Endonezya	6,0	35,0	20,0
Hindistan	12,2	48,1	18,4
Güney Afrika	2,0	22,0	15,9

Kaynak: Our World in Data

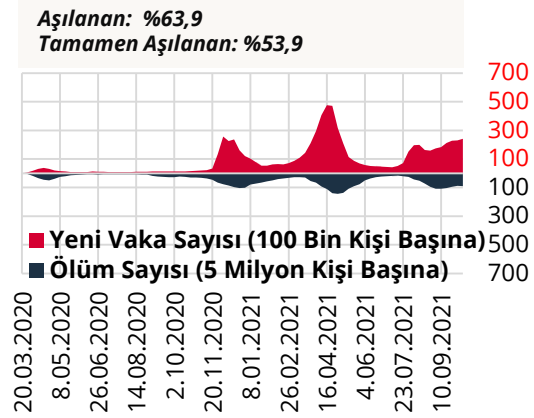
Son Gözlem: 7 Ekim 2021

Salgının Seyri

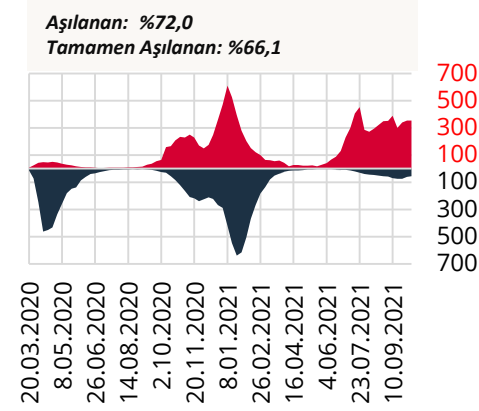
Virüsün yeni varyantları, vaka sayısında artışa yol açarak salgının seyrine ilişkin belirsizliklerin devam etmesine neden olmaktadır.

Aşılamada ilerleme kaydeden ülkelerde ölüm oranlarında düşüş görülmektedir.

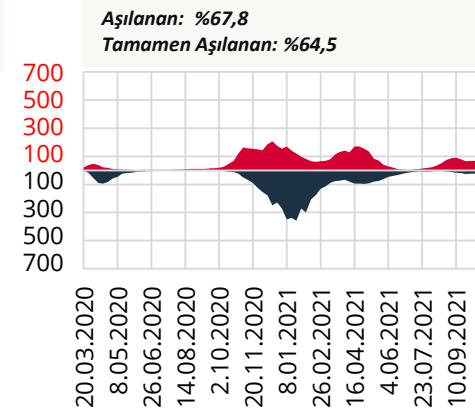
Türkiye

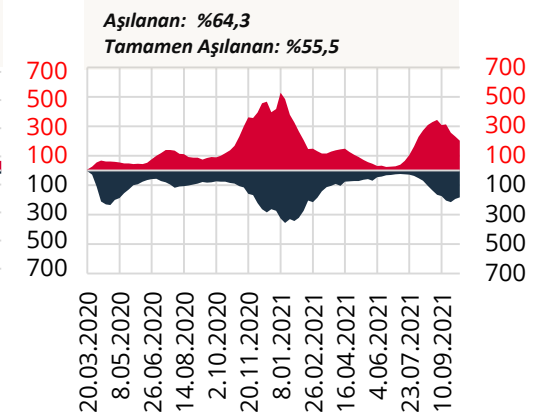
İngiltere

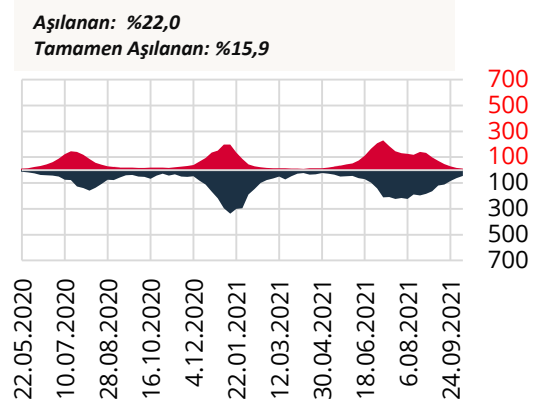
Almanya

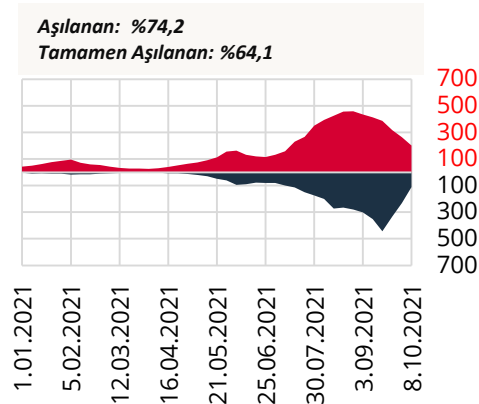
ABD

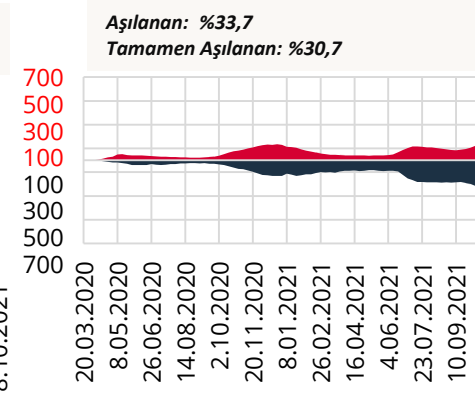
Güney Afrika

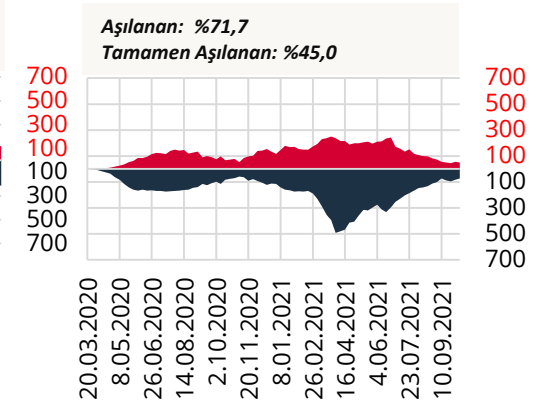
Malezya

Rusya

Brezilya

Kaynak: Our World in Data

Son Gözlem: 8 Ekim 2021

Küresel Büyüme Tahminleri

Küresel ekonomi, aşılama faaliyetlerinin yanı sıra para ve maliye politikalarının desteğiyle toparlanmaya devam etmektedir.

Türkiye'nin Ana Ticaret Ortakları 2021 Yılı Büyüme Tahminleri* (%)

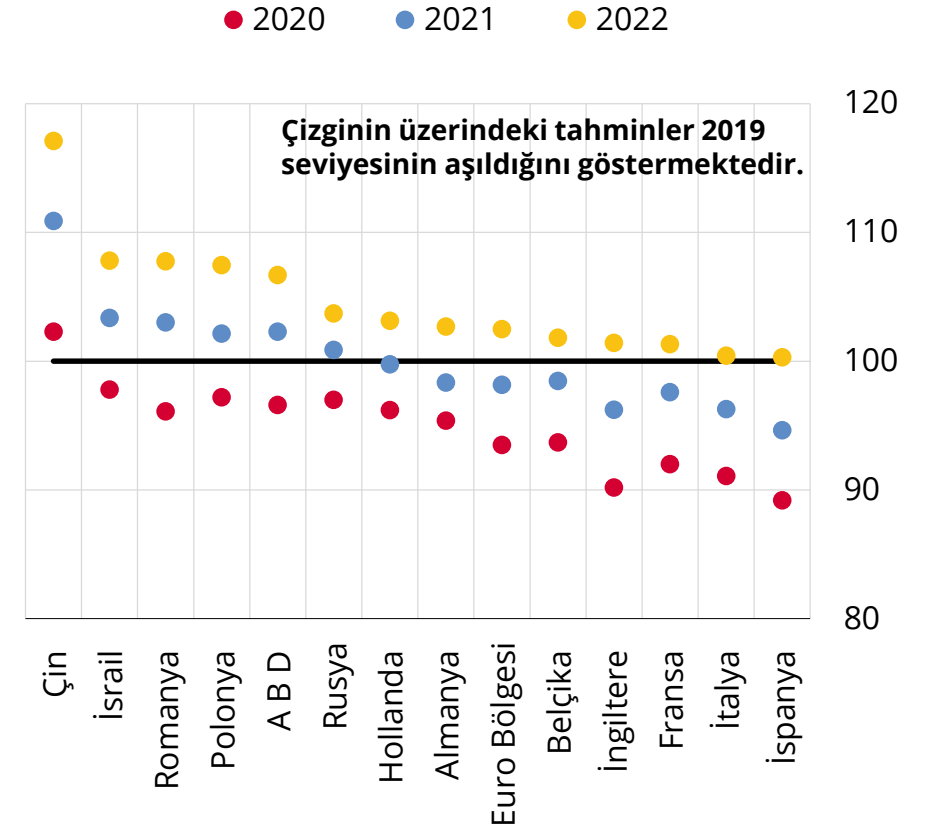
	2020	2021 Ç2 (Yıllık, Gerçekleşme)	Nisan Ayındaki 2021 Tahmini	Eylül Ayındaki 2021 Tahmini
Euro Bölgesi	-6,8	2,2	4,2	5,0
Almanya	-4,9	9,4	3,3	3,1
İngiltere	-9,8	23,6	5,4	6,7
ABD	-3,5	12,2	6,2	5,9
İtalya	-8,9	17,3	3,9	5,7
Fransa	-8,1	18,7	5,3	6,1
İspanya	-10,8	17,5	5,5	6,1
Hollanda	-3,7	10,4	2,6	3,7
İsrail	-2,4	15,0	5,1	5,7
Rusya	-3,0	10,5	2,9	4,0
Romanya	-3,9	13,0	5,0	7,2
Belçika	-6,3	14,9	3,8	5,1
Polonya	-2,7	11,1	4,1	5,1
Çin	2,3	7,9	8,7	8,4

Kaynak: Consensus Economics, Dünya Bankası

Son Gözlem: Eylül 2021

* Ülkeler Türkiye ihracatındaki paylarının büyüklüğüne göre sıralanmıştır.

Türkiye'nin Ana Ticaret Ortakları Yıllar İtibarıyla Reel GSYİH (2019=100)

Kaynak: Consensus Economics, TCMB

Son Gözlem: 2020

Enflasyon ve Politika Faizleri

Üretici ve tüketici enflasyonu arasındaki fark, son zamanlarda birçok gelişmiş ve gelişmekte olan ekonomide uzun vadeli eğilimlerin üzerinde seyretmektedir.

Gelişmiş Ülkeler

	Politika Faizi (%)	TÜFE (Yıllık, %)	ÜFE (Yıllık, %)
ABD	0,25	5,30	8,30
Avustralya	0,10	3,80	2,20
Kanada	0,25	4,10	14,30
Danimarka	-0,60	1,80	3,20
Norveç	0,25	3,40	50,10
Çekya	1,50	4,10	9,30
İngiltere	0,10	3,20	5,90
Euro Bölgesi	0,00	3,40	13,40
İsveç	0,00	2,10	15,80
Japonya	-0,10	-0,40	5,50

Kaynak: Bloomberg

Son Gözlem: 9 Ekim 2021

Gelişmekte Olan Ülkeler

	Politika Faizi (%)	TÜFE (Yıllık, %)	ÜFE (Yıllık, %)
Arjantin	38,00	51,40	65,80
Türkiye	18,00	19,58	43,96
Brezilya	6,25	10,25	33,10
Rusya	6,75	7,40	28,60
Hindistan	4,00	5,30	11,39
Meksika	4,75	6,00	6,02
Macaristan	1,65	5,50	14,40
G. Afrika	3,50	4,90	7,20
Polonya	0,50	5,80	9,50
Filipinler	2,00	4,80	-1,80
Romanya	1,50	5,25	15,88
Şili	1,50	5,30	28,70
Kolombiya	2,00	4,51	19,66
Malezya	1,75	2,00	11,30
Endonezya	3,50	1,60	2,88
Tayland	0,50	1,68	5,32
Çin	3,85	0,8	9,50

Kaynak: Bloomberg

Son Gözlem: 8 Ekim 2021

Borçluluk: Gelişmiş Ülkeler ve Türkiye

Türkiye'nin başta hanehalkı ve kamu borçluluğu olmak üzere toplam borcu yönünden gelişmiş ülkelere göre olumlu ayrıştığı görülmektedir.

Toplam Borç (% GSYİH)

	Kamu	Finansal Olmayan Şirketler	Finansal Şirketler	Hanehalkı	Toplam
Türkiye	43,60	71,54	30,50	17,76	163,41
Yeni Zelanda	45,88	77,03	56,30	98,75	277,96
Avustralya	60,97	69,74	46,27	123,54	300,53
ABD	128,95	83,53	83,64	78,77	374,89
Euro Bölgesi	122,58	115,82	121,57	62,99	422,96
İsveç	43,57	177,45	112,67	96,10	429,79
Norveç	53,09	156,62	113,37	114,28	437,36
Kanada	118,24	131,37	142,38	110,56	502,54
İngiltere	133,35	81,24	200,63	91,92	507,15
Japonya	251,36	114,39	189,95	63,22	618,92

Kaynak: Institute of International Finance (IIF)

Son Gözlem: 2021 Ç1

Borçluluk: Gelişmekte Olan Ülkeler

Gelişmekte olan ülkelere kıyasla Türkiye, kamu ve hanehalkı borçluluğunda görece olumlu ayrışırken, finans dışı özel kesimde borçluluk görece daha yüksek seviyelerdedir.

	Toplam Borç (% GSYİH)				Toplam
	Kamu	Finansal Olmayan Şirketler	Finansal Şirketler	Hanehalkı	
Endonezya	41,01	22,51	8,25	17,74	89,52
Meksika	39,31	26,14	15,57	16,54	97,56
Arjantin	73,82	15,77	6,80	4,32	100,71
Rusya	21,84	89,39	10,69	21,91	143,82
Kolombiya	69,43	34,63	7,02	33,15	144,23
Çekya	43,35	34,63	45,18	34,35	157,52
Türkiye	43,60	71,54	30,50	17,76	163,41
Polonya	60,64	44,59	26,43	34,92	166,58
Güney Afrika	81,10	39,66	25,40	36,35	182,51
Hindistan	84,21	56,65	3,62	38,98	183,47
Macaristan	85,75	70,41	9,46	21,10	186,72
Tayland	47,16	53,57	41,59	78,72	221,03
Brezilya	92,70	53,90	48,77	36,80	232,17
Malezya	62,87	73,87	29,57	77,12	243,43
Şili	33,87	117,19	51,14	45,32	247,52

Kaynak: Institute of International Finance (IIF)

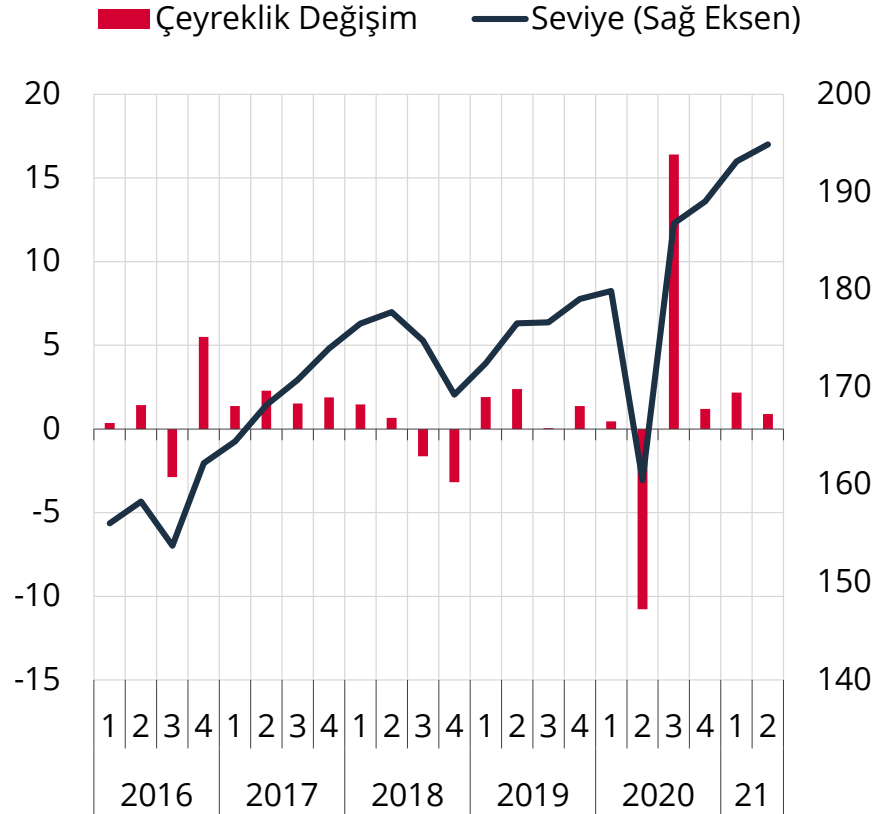
Son Gözlem: 2021 Ç1

İKTİSADİ FAALİYET ve DIŞ DENGE

İktisadi Faaliyet

İktisadi faaliyet salgın tedbirlerinin kısıtlayıcı etkilerine karşın ikinci çeyrekte gücünü korumuştur.

GSYİH (Mevsim ve Takvim Etkilerinden Arındırılmış, Zincirlenmiş Hacim Endeksi, 2009=100)

Kaynak: TÜİK

Son Gözlem: 2021 Ç2

* Stok ve zincir endeks kaynaklı istatistiki sapmayı içermektedir.

GSYİH Yıllık Büyümesine Harcama Yönünden Katkılar (% Puan)

	2020 Ç2	2020 Ç3	2020 Ç4	2021 Ç1	2021 Ç2
GSYİH	-10,4	6,3	6,2	7,2	21,7
Özel Tüketim	-5,4	5,0	4,5	4,2	13,8
Kamu Tüketimi	0,0	0,3	0,6	0,1	0,7
Yatırımlar	-1,5	5,2	2,9	3,1	5,4
Net İhracat	-7,7	-8,9	-0,6	1,1	6,9
İhracat	-9,2	-5,7	0,1	0,7	10,8
İthalat	1,6	-3,3	-0,7	0,4	-3,8
Stok*	4,2	4,8	-1,3	-1,3	-5,0

Kaynak: TCMB, TÜİK

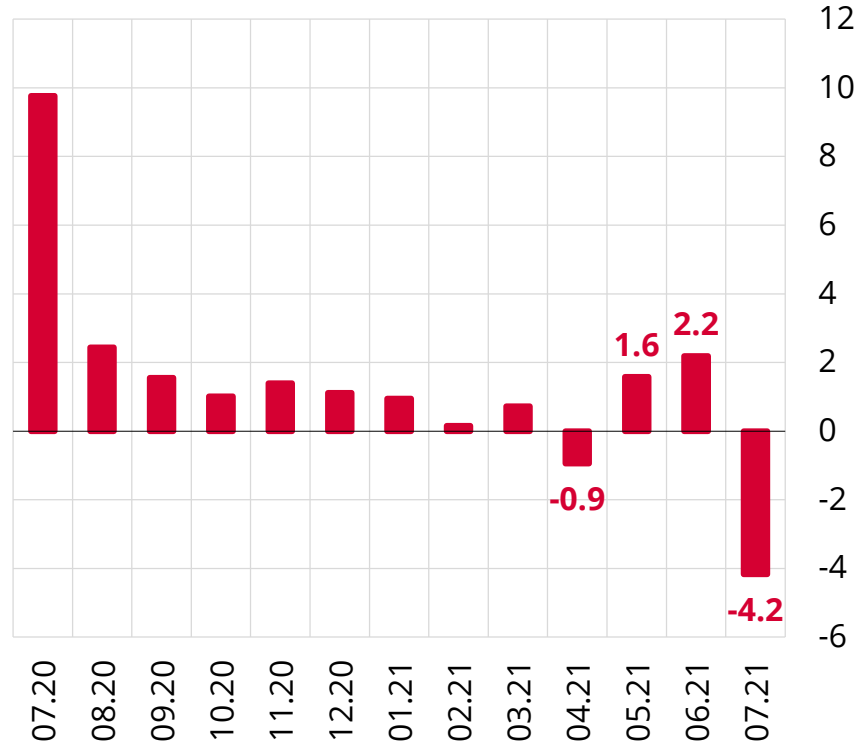
Son Gözlem: 2021 Ç2

İktisadi Faaliyet

Temmuz ayında sanayi üretimi köprü günleri ve oynaklığı yüksek kalemler kaynaklı arıza etkileriyle aylık ve çeyreklik bazda daralmıştır.

Söz konusu geçici faktörler hariç tutulduğunda, ana eğilimin halen güçlü olduğu değerlendirilmektedir.

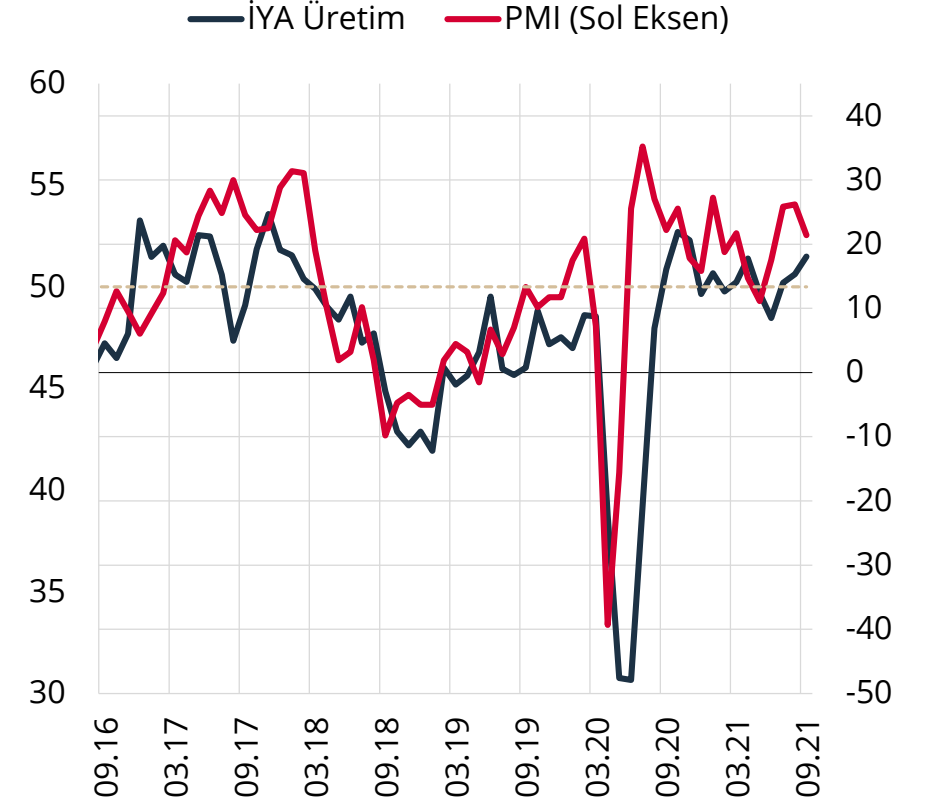
Sanayi Üretim Endeksi (Mevsimsellikten Arındırılmış, Aylık % Değişim)

Kaynak: TÜİK

Son Gözlem: Temmuz 2021

İktisadi Yönelim Anketi (İYA) Son Üç Aydaki Üretim Hacmi ve PMI (Seviye)

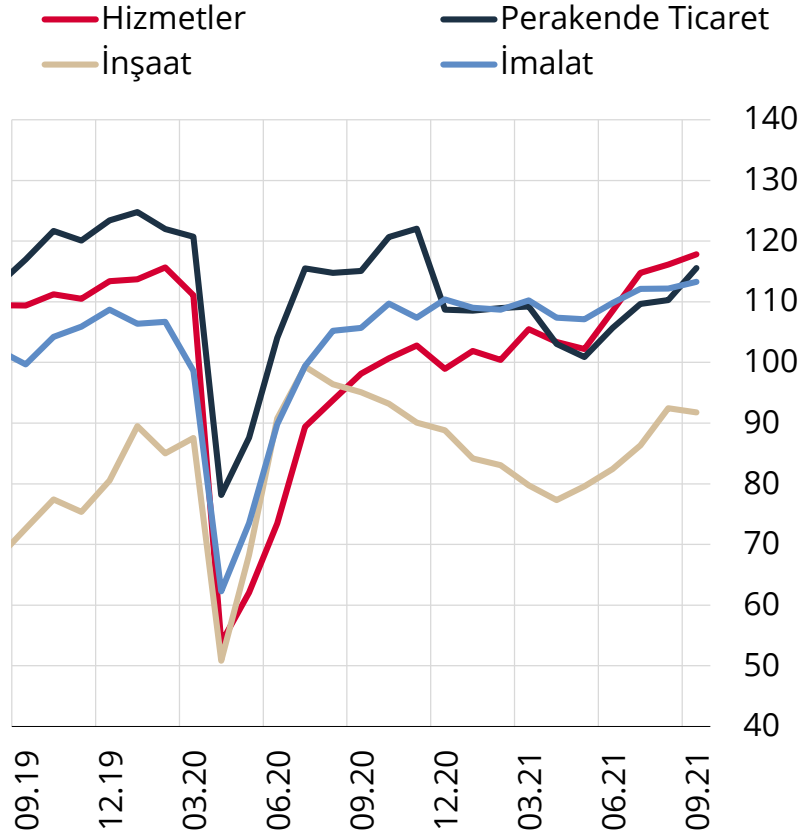
Kaynak: TCMB, IHS Markit

Son Gözlem: Eylül 2021

Açılma ve Ekonomik Normalleşme

Açılma ve normalleşme adımlarıyla birlikte sektörler genelinde güvenin arttığı görülmektedir.

Sektörel Güven Endeksleri (Mevsimsellikten Arındırılmış)

Kaynak: TCMB, TÜİK

Son Gözlem: Eylül 2021

Güven Endeksleri ve Kapasite Kullanım Oranı (Mevsimsellikten Arındırılmış)

	Nis.21	May.21	Haz.21	Tem.21	Ağu.21	Eyl.21	Ort.*
Hizmetler	103,3	102,2	108,5	114,8	116,1	117,8	115,1
Perakende Ticaret	103,1	100,9	105,7	109,6	110,3	115,6	119,2
İnşaat	77,3	79,6	82,4	86,3	92,4	91,8	90,0
İmalat (RKGE)	107,4	107,1	109,8	112,1	112,2	113,3	103,7
KKO	76,2	75,2	76,3	76,4	76,8	77,8	76,0
Tüketici Güveni	80,2	77,3	81,7	79,5	78,2	79,7	87,9

Kaynak: TCMB, TÜİK

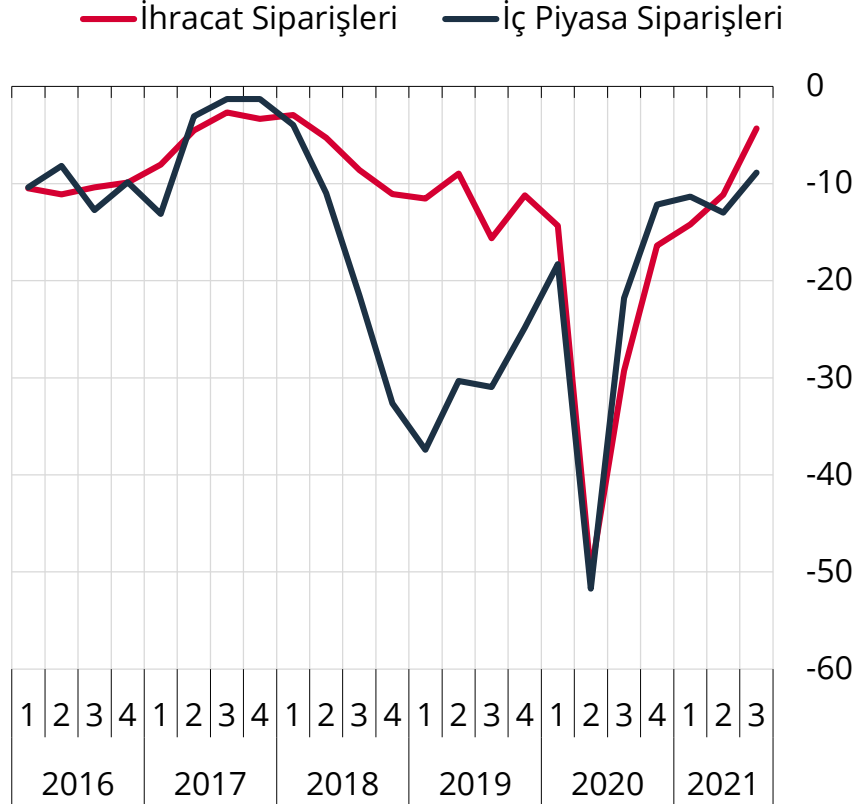
Son Gözlem: Eylül 2021

* Bütün göstergeler için gözlem tarihinin başlangıcından son gözleme kadar olan dönemin ortalamasıdır.

Talep Kompozisyonu: 2021 Ç3

Üçüncü çeyreğe ilişkin öncü göstergeler, dış talebin desteğiyle iktisadi faaliyetteki artış eğiliminin sürdüğüne işaret etmektedir.

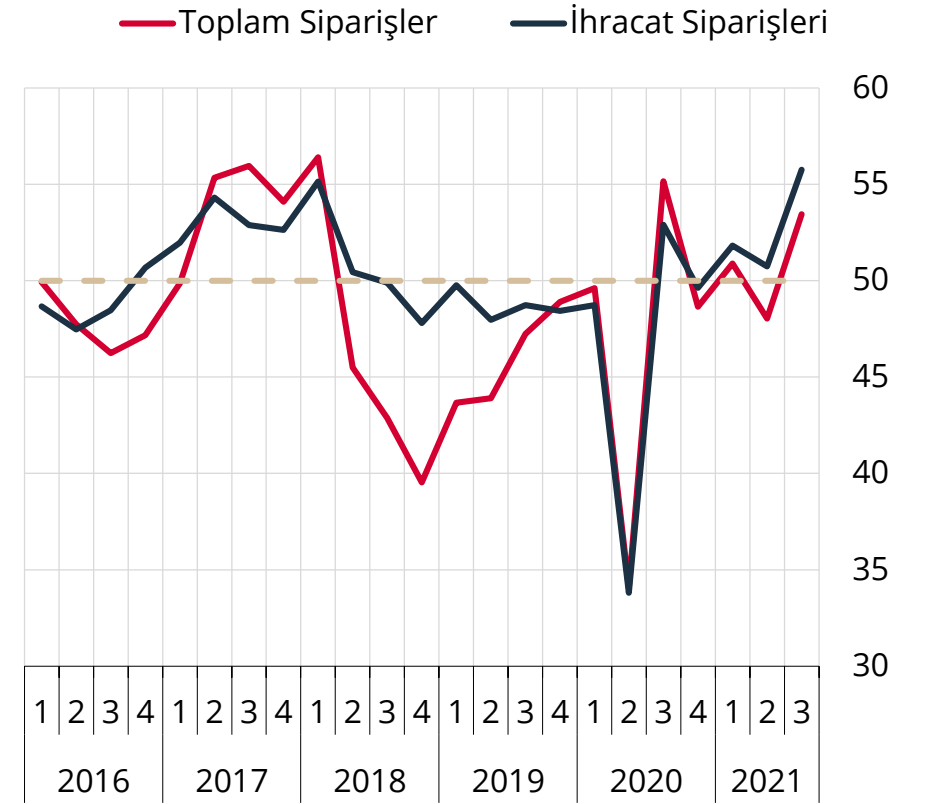
İktisadi Yönelim Anketi (İYA) Kayıtlı Sipariş Göstergeleri (Mevsimsellikten Arındırılmış)

Kaynak: TCMB

Son Gözlem: Eylül 2021

PMI Sipariş Endeksleri (Mevsimsellikten Arındırılmış)

Kaynak: IHS Markit

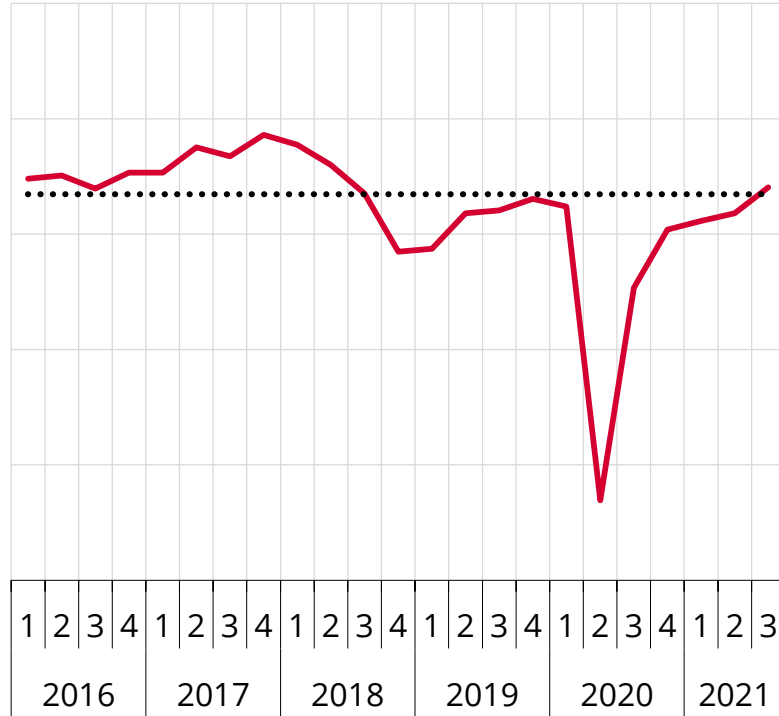
Son Gözlem: Eylül 2021

Kapasite Kullanımı

Kapasite kullanım oranı tarihsel ortalamasına ulaşmıştır.

Dayanıklı mallar ve ara malı sektöründe kapasite kullanım oranları salgın öncesi düzeylerinden yüksek seyretmektedir.

İmalat Sanayi Kapasite Kullanım Oranı (Mevsimsellikten Arındırılmış, %)*

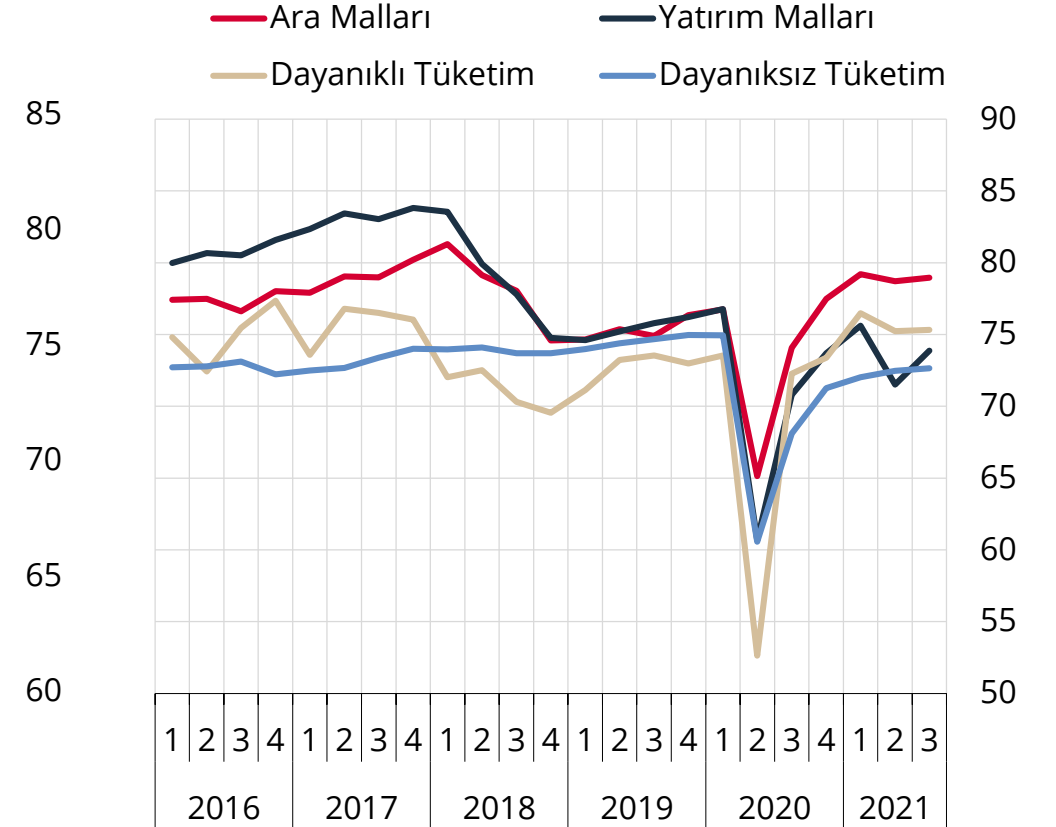

Kaynak: TCMB

Son Gözlem: Eylül 2021

* Kesikli çizgi 2011-2019 ortalamasını göstermektedir.

Kapasite Kullanım Oranı (Mevsimsellikten Arındırılmış)

Kaynak: TCMB

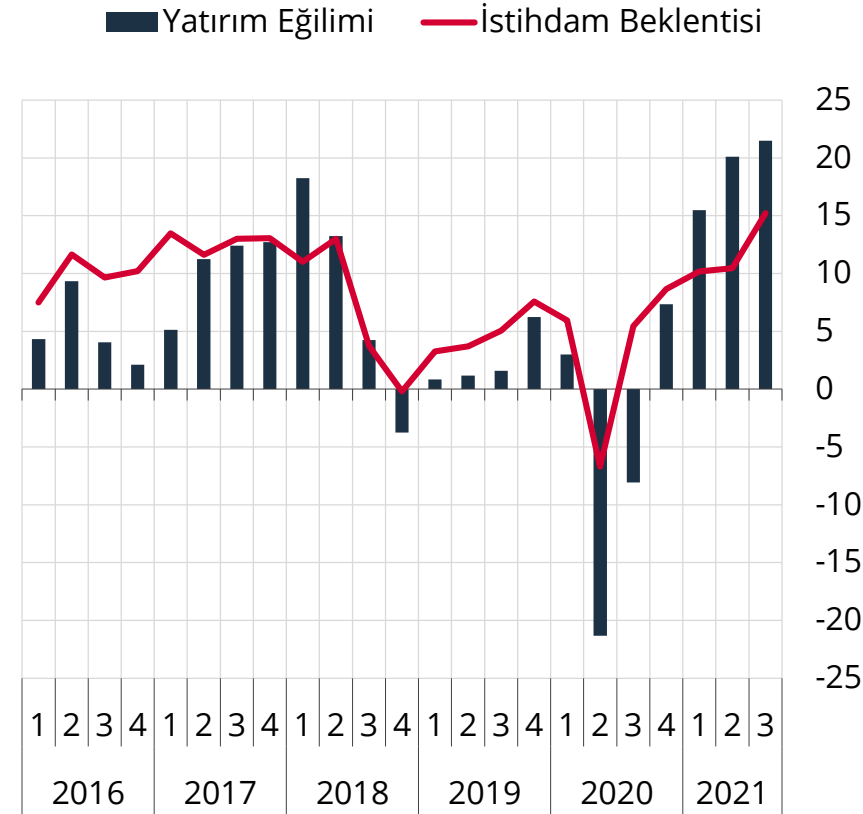
Son Gözlem: Eylül 2021

Yatırım ve İstihdam Eğilimleri

Firmaların yatırım ve istihdam eğilimindeki artış sürmektedir.

Yatırım eğilimindeki artış sektörlerin geneline yayılmıştır.

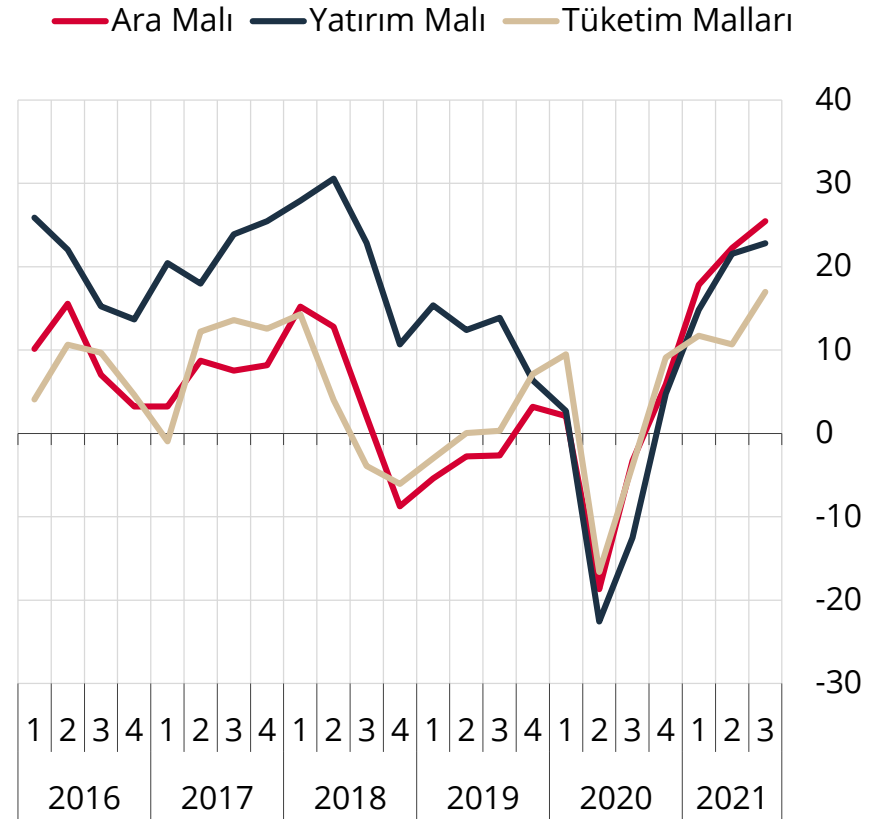
İmalat Sanayiinde Yatırım Eğilimi ve İstihdam Beklentisi (Mevsimsellikten Arındırılmış)

Kaynak: TCMB

Son Gözlem: Eylül 2021

Yatırım Eğilimi (Mevsimsellikten Arındırılmış)

Kaynak: TCMB

Son Gözlem: Eylül 2021

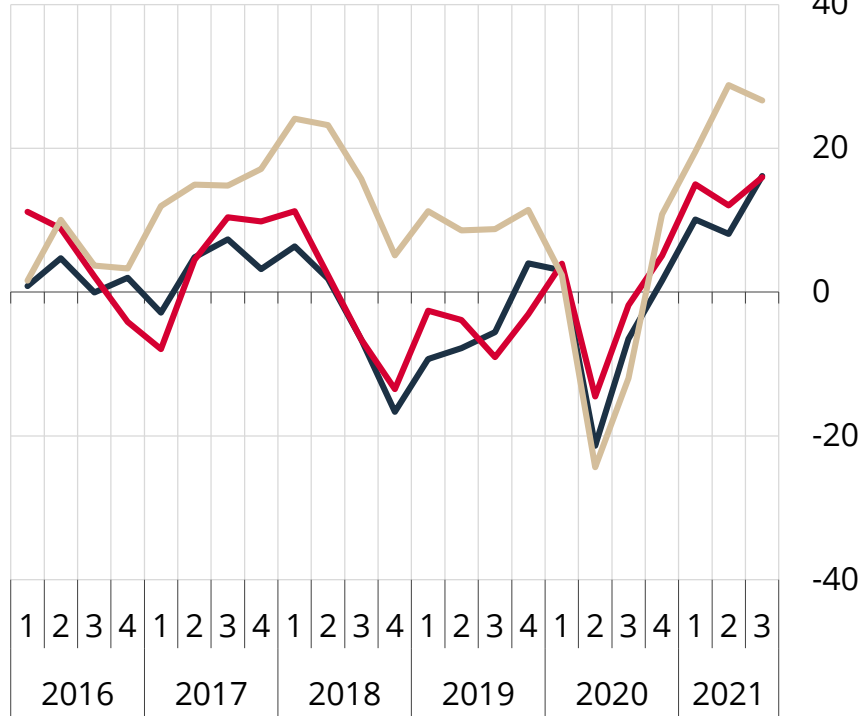
Yatırımlar

Yatırım eğilimi firma ölçekleri genelinde güçlü seyrini korumaktadır.

Makine teçhizat yatırımlarının milli gelir içindeki payı artmaktadır.

Firma Ölçeğine Göre Yatırım Eğilimi (Mevsimsellikten Arındırılmış)

— Küçük — Orta — Büyük

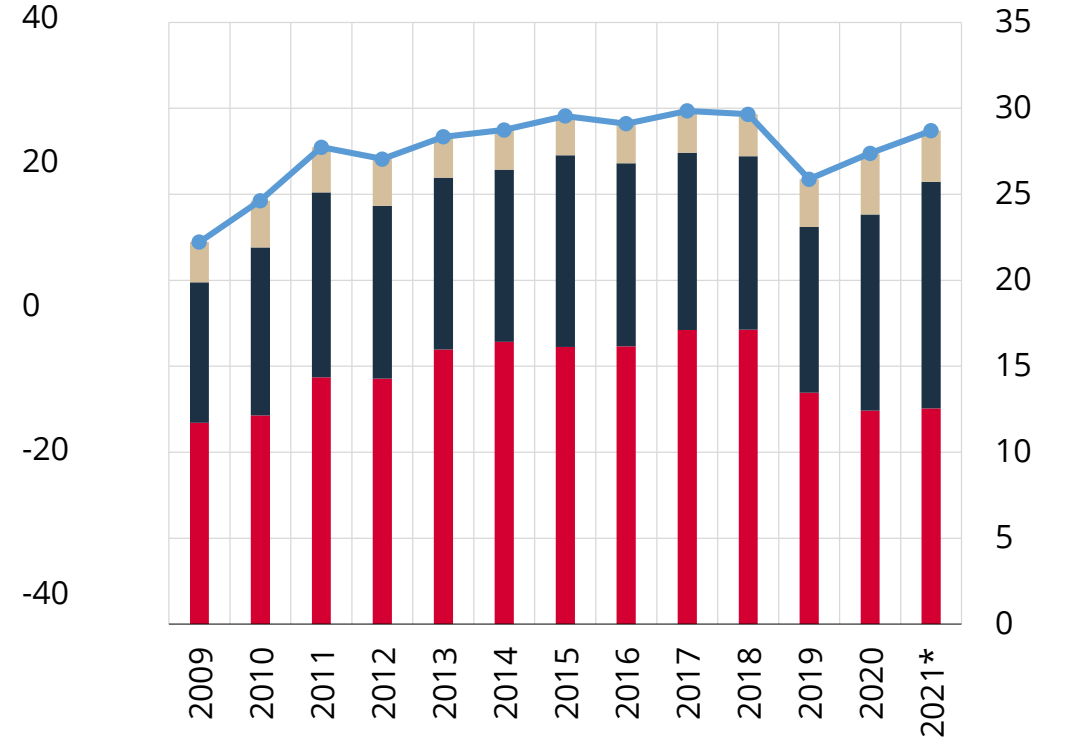

Kaynak: TCMB

Son Gözlem: Eylül 2021

Yatırımların Milli Gelir İçindeki Payı (Cari Fiyatlarla, %)

■ İnşaat ■ Makine ve Teçhizat
■ Diğer Aktifler — Toplam Yatırımlar

Kaynak: TÜİK

Son Gözlem: 2021 Ç2

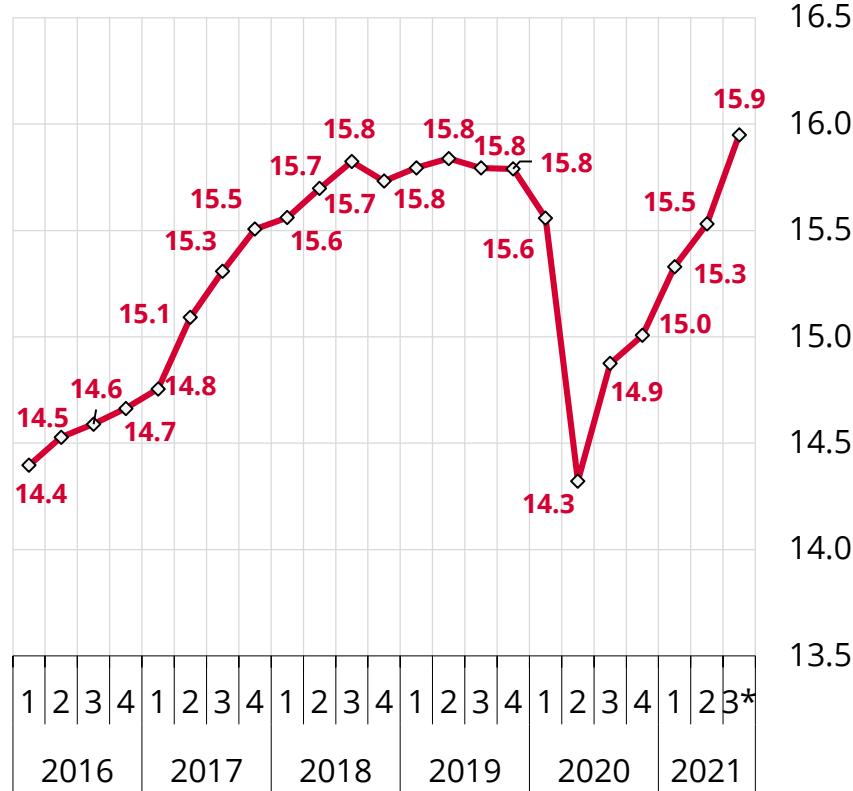
* 2021 Ç2 itibarıyla mevsimsellikten arındırılmış kümülatif seviyelerin dağılımını vermektedir.

İstihdam

Hizmetler sektöründe son dönemde güçlü bir istihdam artışı ile salgın dönemi kayıplarının telafi edildiği görülmektedir.

Olumlu dış talep görünümünün de etkisiyle sanayi istihdamı güçlü seyretmektedir.

Hizmet İstihdamı (Mevsimsellikten Arındırılmış, Milyon Kişi)

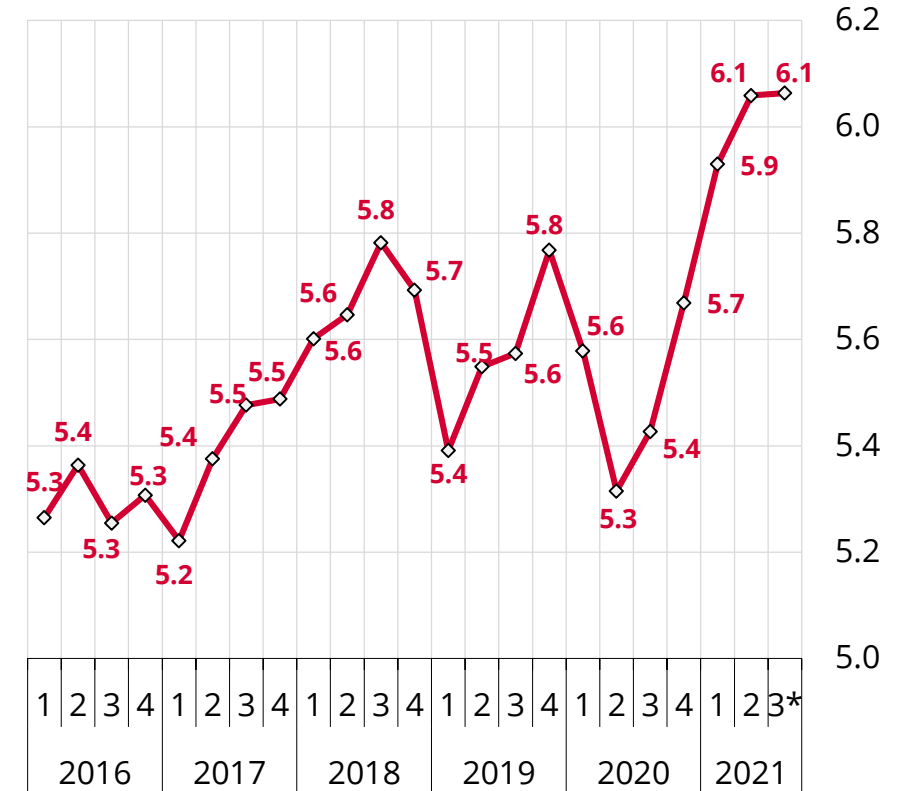

Kaynak: TÜİK

Son Gözlem: Ağustos 2021

* Temmuz-Ağustos ayları ortalamasıdır.

Sanayi İstihdamı (Mevsimsellikten Arındırılmış, Milyon Kişi)

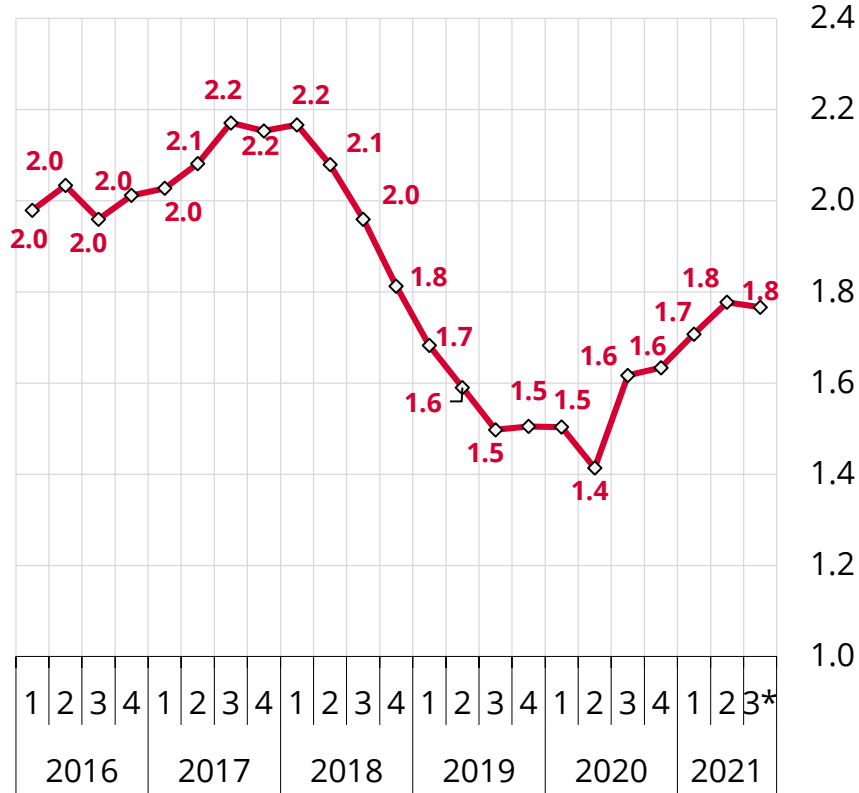
Kaynak: TÜİK

Son Gözlem: Ağustos 2021

İstihdam

Tarım dışı istihdam salgın öncesi düzeylerini aşmıştır.

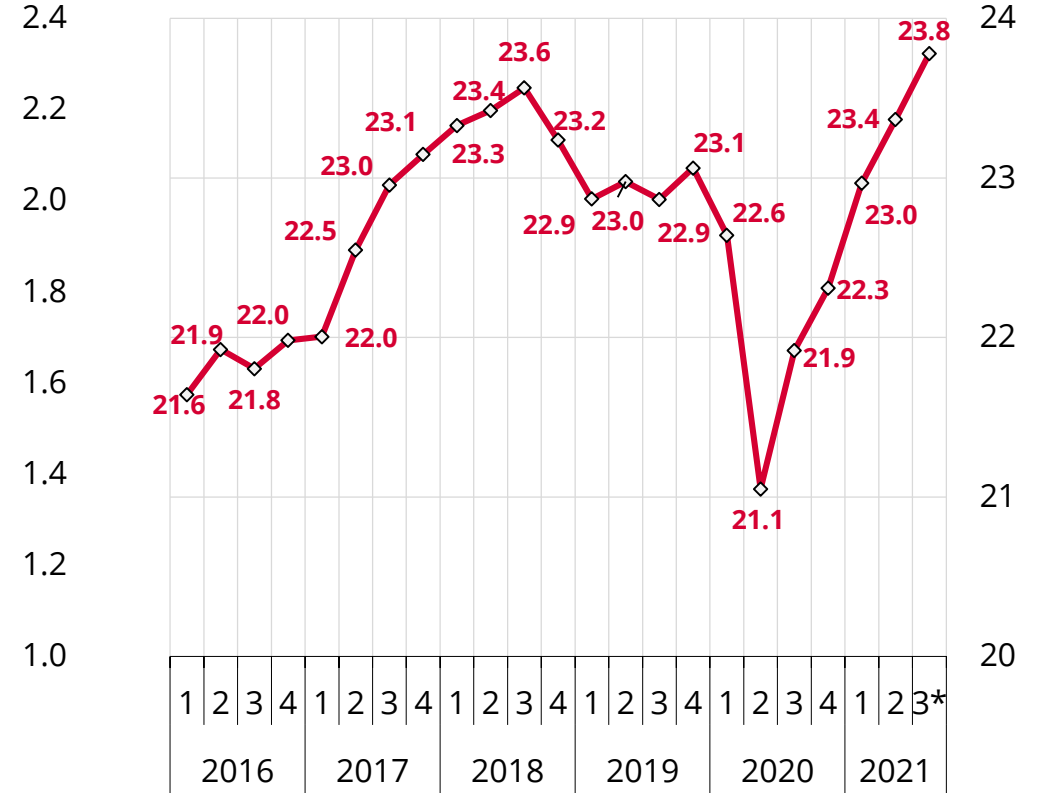
İnşaat İstihdamı (Mevsimsellikten Arındırılmış, Milyon Kişi)

Kaynak: TÜİK

Son Gözlem: Ağustos 2021

Tarım Dışı İstihdam (Mevsimsellikten Arındırılmış, Milyon Kişi)

Kaynak: TÜİK

Son Gözlem: Ağustos 2021

* Temmuz-Ağustos ayları ortalamasıdır.

Dış Ticaret

Karşılama Oranı:

Toplam İhracat/İthalat

2015: %70,7

2020: %77,3

2021: %82,7

Altın Hariç İhracat/İthalat

2015: %68,3

2020: %85,9

2021: %85,5

İhracat* (Yıllık, Milyar ABD Doları)

	İhracat	İhracat (Altın Hariç)
2015	151	144
2016	149	141
2017	164	158
2018	177	175
2019	181	179
2020	170	167
2021*	212	209

İthalat* (Yıllık, Milyar ABD Doları)

	İthalat	İthalat (Altın Hariç)	İthalat (Altın ve Enerji Hariç)
2015	214	210	172
2016	202	196	168
2017	239	222	184
2018	231	220	176
2019	210	199	157
2020	220	194	165
2021*	257	245	206

Kaynak: TÜİK, Ticaret Bakanlığı

Son Gözlem: Eylül 2021

* Eylül ayı itibarıyla 12 aylık birikimli değerdir. Eylül ayı verisi geçicidir.

Dış Ticaret

Türkiye, Avrupa ile dış ticaretinde fazla vermeye başlarken, Asya bölgesi ile dış ticaret açığı vermeye devam etmektedir.

Bölgeler İtibarıyla Dış Ticaret (Milyar ABD Doları)

	2017	2018	2019	2020	2021*	DTH*
AB 27	-14,7	0,0	8,3	-3,7	-0,5	168,9
AB Dışı Avrupa	-0,4	5,7	6,5	1,7	4,5	35,6
BDT	-15,6	-17,2	-15,6	-9,2	-11,6	46,7
Asya	-45,7	-40,6	-33,9	-36,3	-41,7	74,2
Orta Doğu ve Afrika	23,4	21,7	30,5	19,8	27,3	81,5
Kuzey Amerika	-4,2	-4,6	-3,5	-1,4	1,9	26,8

Kaynak: TÜİK

Son Gözlem: Ağustos 2021

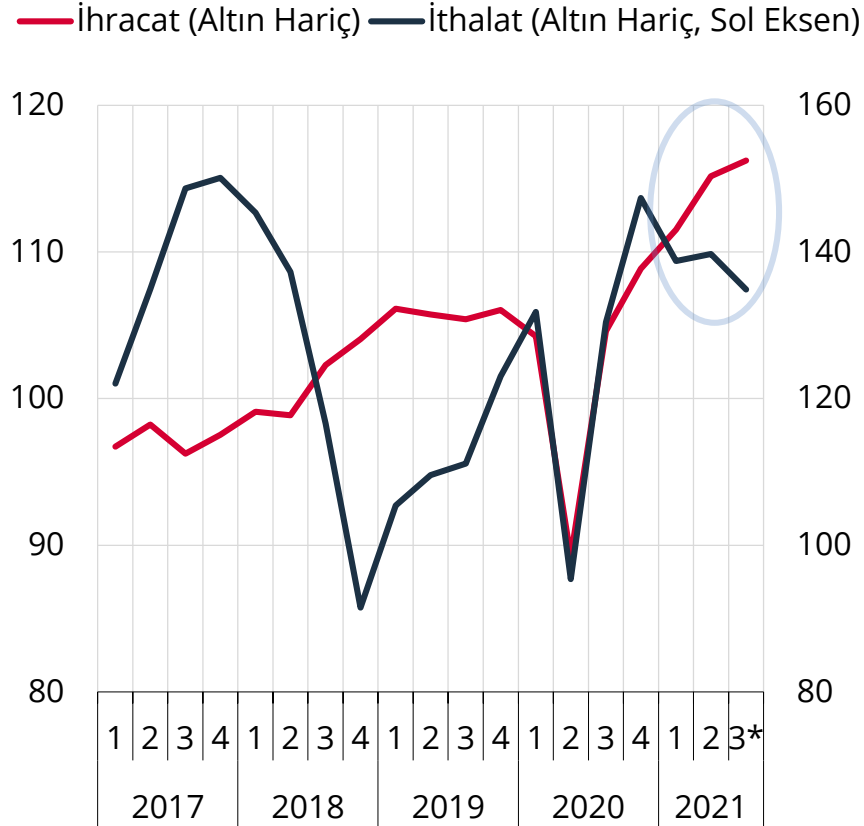
* Ağustos itibarıyla 12 aylık birikimli değerlerdir. DTH Dış Ticaret Hacmini ifade etmektedir.

Dış Denge

Dış ticaretteki dengeleme reel olarak daha belirgindir.

Dış ticaret hadlerindeki bozulma miktar bazında gerçekleşen dengelemenin cari işlemler dengesine yansımaları sınırlandırmaktadır.

Dış Ticaret Miktar Endeksleri (Mevsimsellikten Arındırılmış, 2015=100)

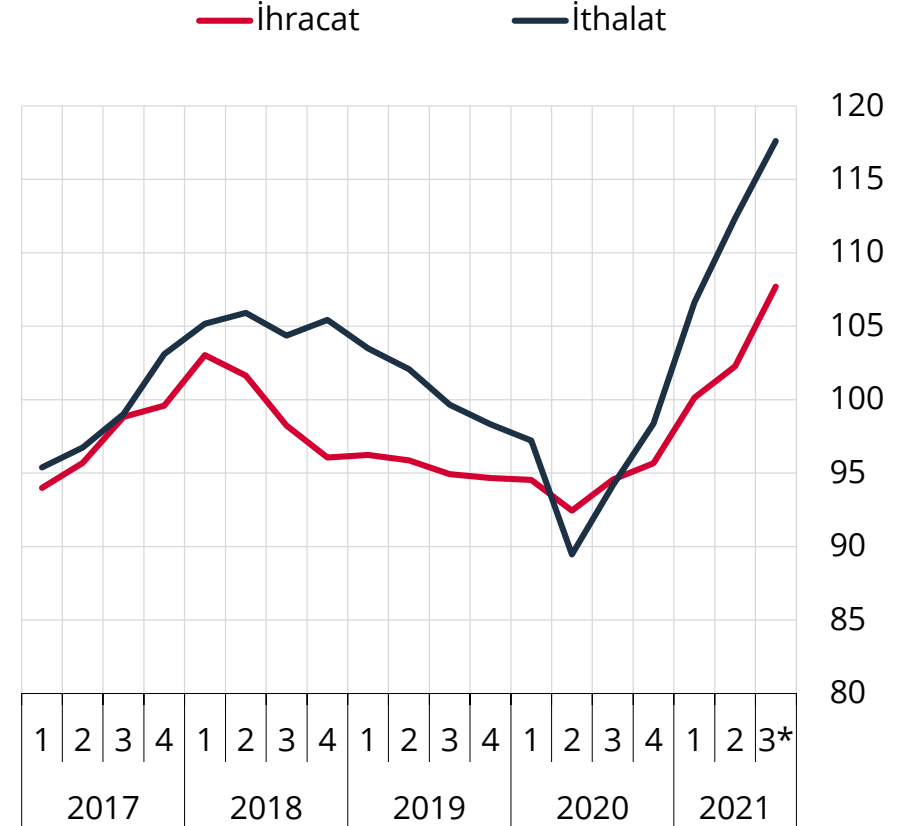

Kaynak: TCMB, TÜİK

Son Gözlem: Temmuz 2021

* Temmuz ayı verisidir.

Dış Ticaret Birim Değer Endeksleri (2015=100)

Kaynak: TCMB, TÜİK

Son Gözlem: Temmuz 2021

Cari Denge

Altın ithalatındaki düşüş ve turizmdeki toparlanmanın katkısıyla cari işlemler dengesi iyileşmektedir.

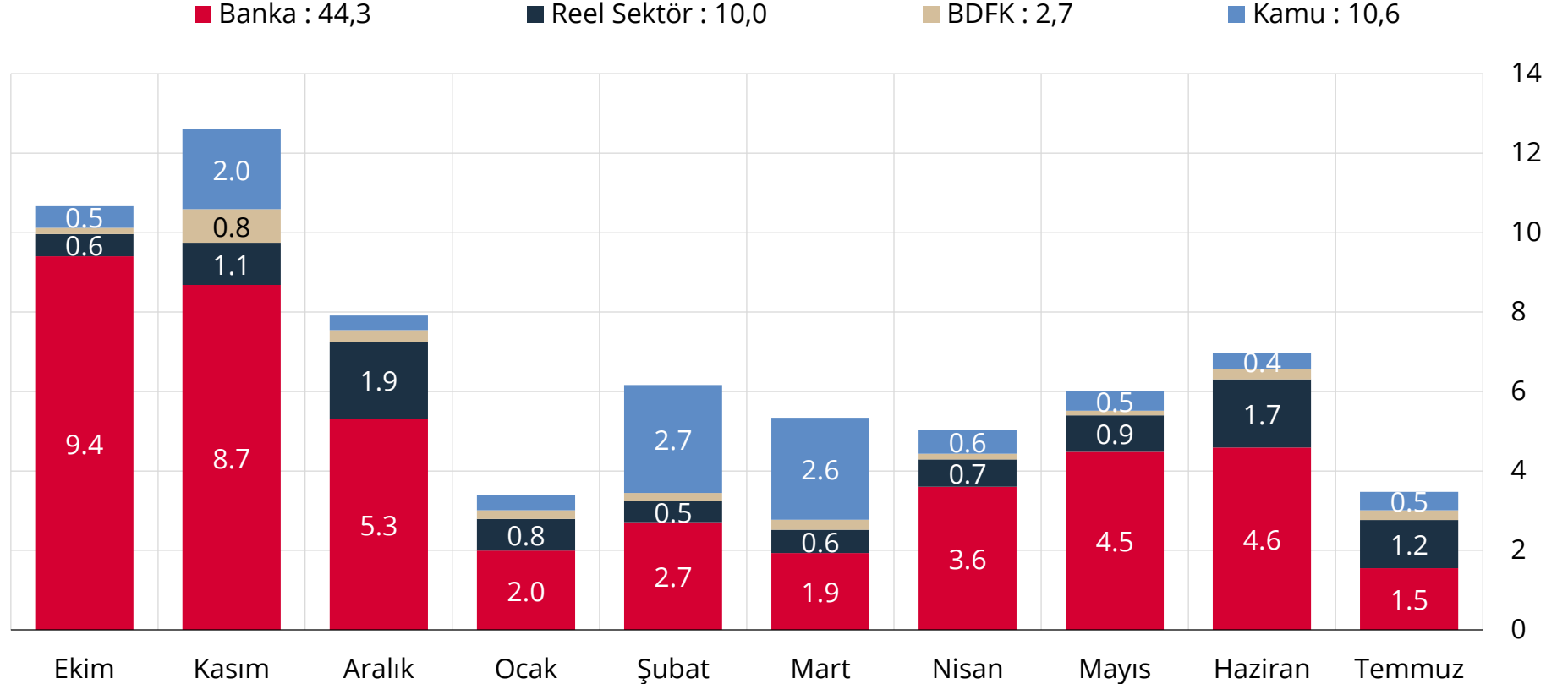
	2017	2018	2019	2020	12-Aylık Birikimli Ağustos 2021	İlk 8 Ay 2020	2021
Cari İşlemler Dengesi	-40,8	-21,7	5,3	-35,0	-23,0	-26,0	-14,0
Altın Hariç	-30,8	-13,0	14,6	-12,6	-11,3	-12,8	-11,5
Altın ve Enerji Hariç	2,3	25,0	48,2	11,7	17,4	3,1	10,7
Altın	-10,0	-8,7	-9,3	-22,4	-11,7	-13,1	-2,5
Enerji	-33,1	-38,1	-33,6	-24,4	-28,7	-15,9	-22,2
Dış Ticaret Dengesi*	-58,6	-40,7	-16,8	-37,9	-31,4	-25,6	-19,2
Altın Hariç	-48,6	-32,0	-7,5	-15,5	-19,7	-12,4	-16,7
Hizmetler Dengesi	26,3	30,2	34,1	11,5	18,0	6,1	12,5
Gelir	53,5	58,6	62,7	35,4	46,8	20,7	32,1
Seyahat	22,5	25,2	29,8	10,2	15,4	5,3	10,5
Taşımacılık	22,1	24,3	23,4	16,3	20,5	10,2	14,4
Diğer	8,9	9,1	9,5	8,9	10,9	5,2	7,1
Gider	27,1	28,5	28,7	23,9	28,8	14,6	19,5
Seyahat	4,8	4,6	4,1	1,0	1,1	0,9	0,9
Taşımacılık	7,9	9,5	9,6	8,1	10,7	5,0	9,6
Diğer	14,5	14,4	15,0	14,8	17,0	8,8	9,0
Birincil Gelir Dengesi	-11,1	-11,9	-12,8	-8,8	-10,7	-6,3	-8,1
İkinci Gelir Dengesi	2,5	0,8	0,8	0,1	1,0	-0,2	0,7

* Ödemeler dengesi tanımlı

Dış Borç Ödemeleri

Ekim 2021- Temmuz 2022 döneminde vadesi gelen finansal dış borç bankacılık sektörü ağırlıklı olarak 67,6 milyar ABD doları düzeyindedir.

Ekim 2021-Temmuz 2022 Dış Borç Ödeme Planı* (Milyar ABD Doları)

Kaynak: TCMB

Son Gözlem: 1 Ekim 2021

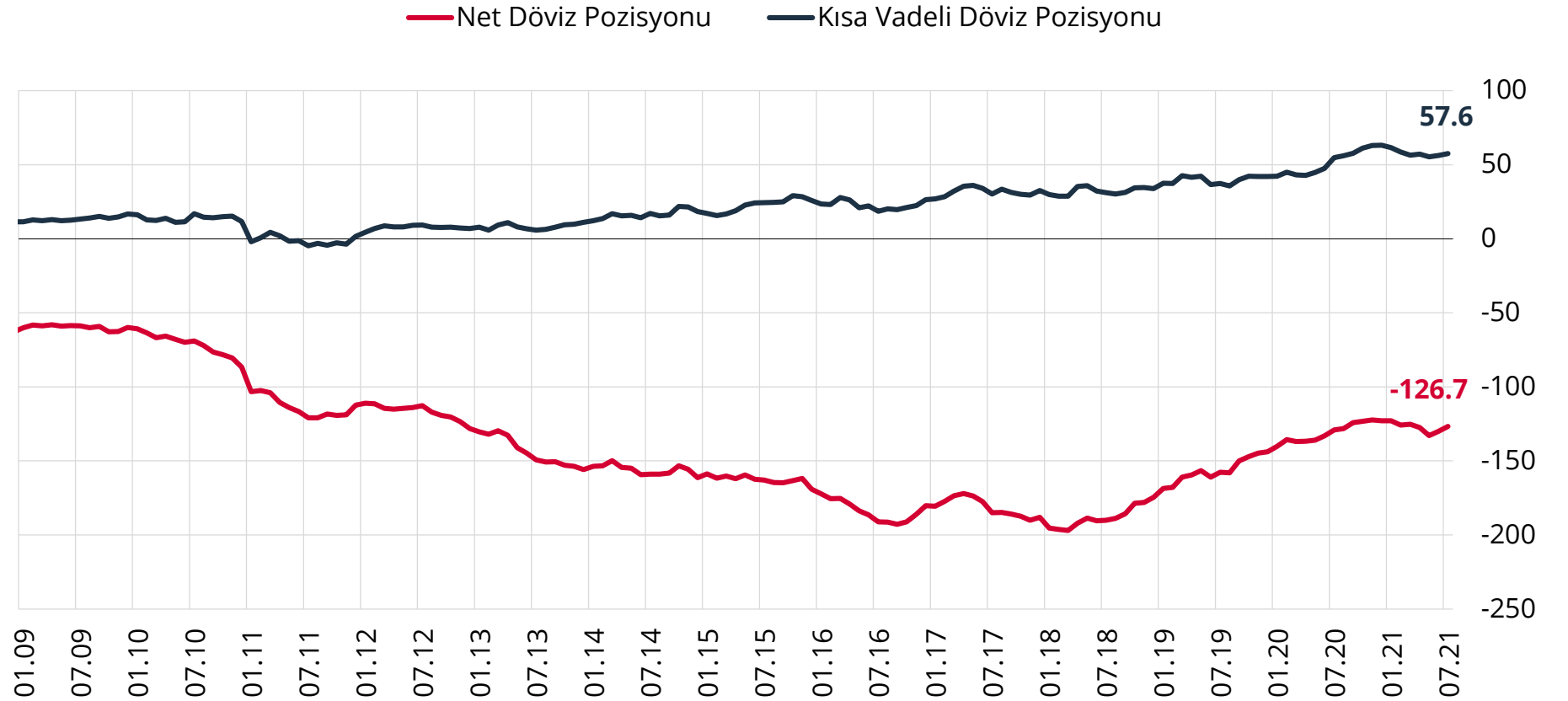
* Bankaların dış borç görünümü **1 Ekim 2021** itibarıyla, dış ticaretin finansmanı amaçlı krediler, ticari banka kredileri, kalkınma ve yatırım kredileri, yurt dışı mali kuruluşların vadeli YP mevduatı, repo kaynaklı yükümlülükler, sekürütizasyon ve sendikasyon kredileri, sermaye benzeri borçlar ve yurt dışı YP ihraçları kapsamaktadır. TL cinsi borçlar, yurt dışı yerleşik gerçek ve tüzel kişilerin mevduatı, yurt dışı mali kuruluşların YP vadesiz mevduatı ile bankaların yurt dışı iştirak ve şubelerine borçları dahil edilmemiştir. Banka dışı finansal kuruluşlar ve reel sektörün yurt dışı finansal borç görünümü, **Temmuz 2021** itibarıyla gösterilmektedir. Reel sektör kısmında ticari borçlar hariç tutulmuş, finansal borçlar esas alınmıştır. Kamu kesimi için Merkezi Yönetim'in ana para ve faiz ödemeleri **20 Eylül 2021** verileri esas alınarak hesaplanmıştır.

Reel Sektörün Net Döviz Pozisyonu

2021 yılı Temmuz ayı itibarıyla reel sektörün kısa vadeli net döviz pozisyonu 57,6 milyar ABD doları seviyesindedir.

Reel sektörün net döviz pozisyonu açığı ise son 3 yılda azalış eğilimini sürdürerek 126,7 milyar ABD doları düzeyine gerilemiştir.

Reel Sektörün Net Döviz Pozisyonu (Milyar ABD Doları)

Kaynak: TCMB

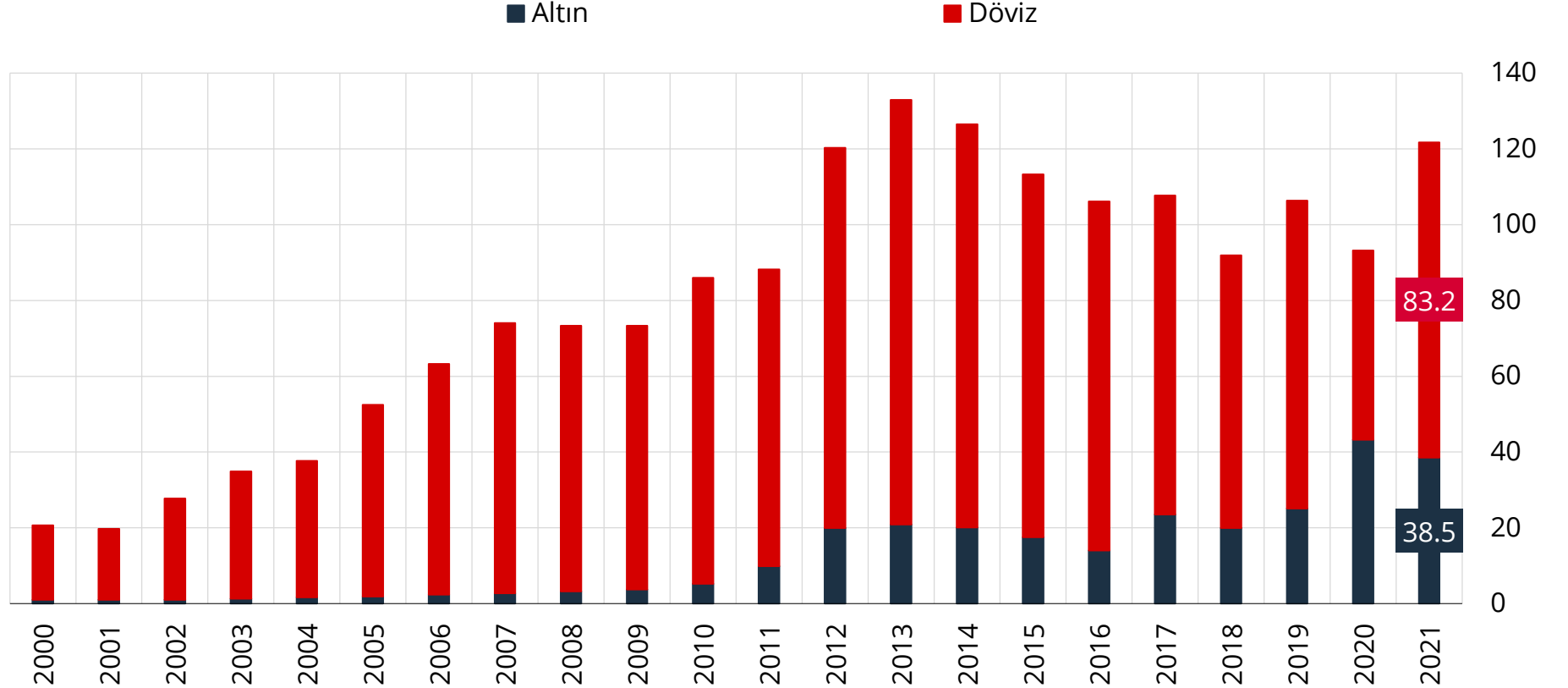
Son Gözlem: Temmuz 2021

Rezerv Gelişimi

TCMB rezervleri son dönemde istikrar kazanmış olup güçlü bir artış eğilimi göstermektedir.

Son dönemde rezervlerde gözlenen artışta, zorunlu karşılıklar, reeskont kredileri, SDR tahsisatı ve diğer ülke merkez bankaları ile yapılan swap anlaşmaları belirleyici olmuştur.

TCMB Rezervleri (Milyar ABD Doları)

Kaynak: TCMB

Son Gözlem: 1 Ekim 2021

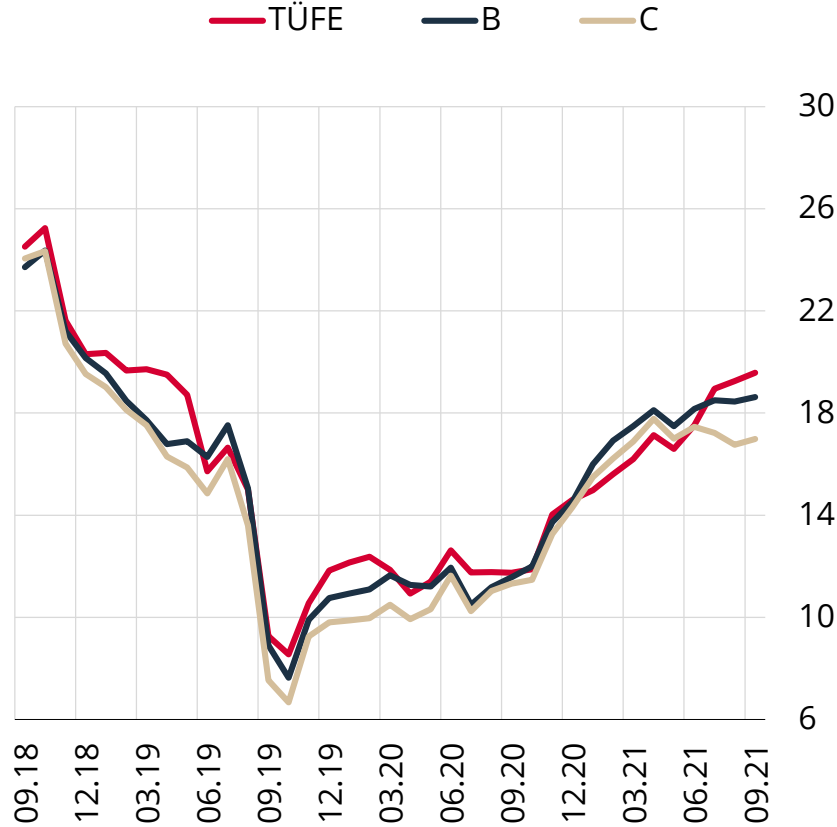
ENFLASYON

Tüketici Enflasyonu

Tüketici enflasyonu, Eylül ayında yüzde 19,58 seviyesine ulaşmıştır.

Son dönemde gözlenen yükselişte gıda ve enerji grupları etkili olmuştur.

TÜFE ve B Endeksi* ve C Endeksi**
(Yıllık % Değişim)

Kaynak: TÜİK

Son Gözlem: Eylül 2021

* İşlenmemiş gıda, enerji, alkollü içecekler, tütün ve altın dışı TÜFE.

** Enerji, gıda ve alkolsüz içecekler, alkollü içecekler ile tütün ürünleri ve altın hariç TÜFE.

Yıllık Tüketici Enflasyonuna Katkı (% Puan)

	Mar. 21	Nis. 21	May. 21	Haz. 21	Tem. 21	Ağu. 21	Eyl. 21
TÜFE	16,19	17,14	16,59	17,53	18,95	19,25	19,58
Temel Mallar (Altın Dahil)	6,5	6,7	6,2	6,6	6,3	5,7	5,5
Gıda ve Alkolsüz İçecekler	4,4	4,4	4,4	5,0	6,1	7,1	7,0
Alkollü İçecekler ve Tütün	0,2	0,2	0,2	0,1	0,1	0,1	0,1
Enerji	1,5	2,1	2,0	2,0	2,6	2,5	2,8
Hizmet	3,7	3,8	3,9	3,9	3,9	3,9	4,2

Kaynak: TCMB, TÜİK

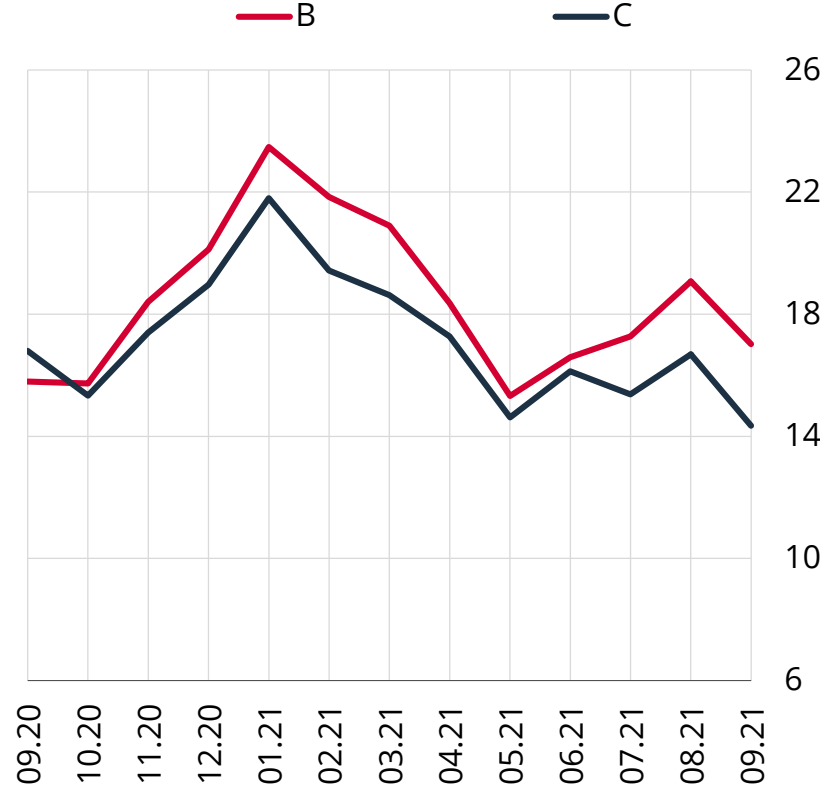
Son Gözlem: Eylül 2021

Enflasyon Eğilimi

B ve C göstergelerinin yakın dönem eğilimlerinde yavaşlama görülürken, yüksek seviyeler korunmaktadır.

Bu dönemde hizmet kaleminin eğilimi bir miktar artarken, işlenmiş gıda ve temel mal eğilimleri azalmıştır.

Çekirdek Enflasyon* Eğilimi (Mev. Arındırılmış, Yıllıklandırılmış, 3 Aylık Hareketli Ortalama % Değişim)

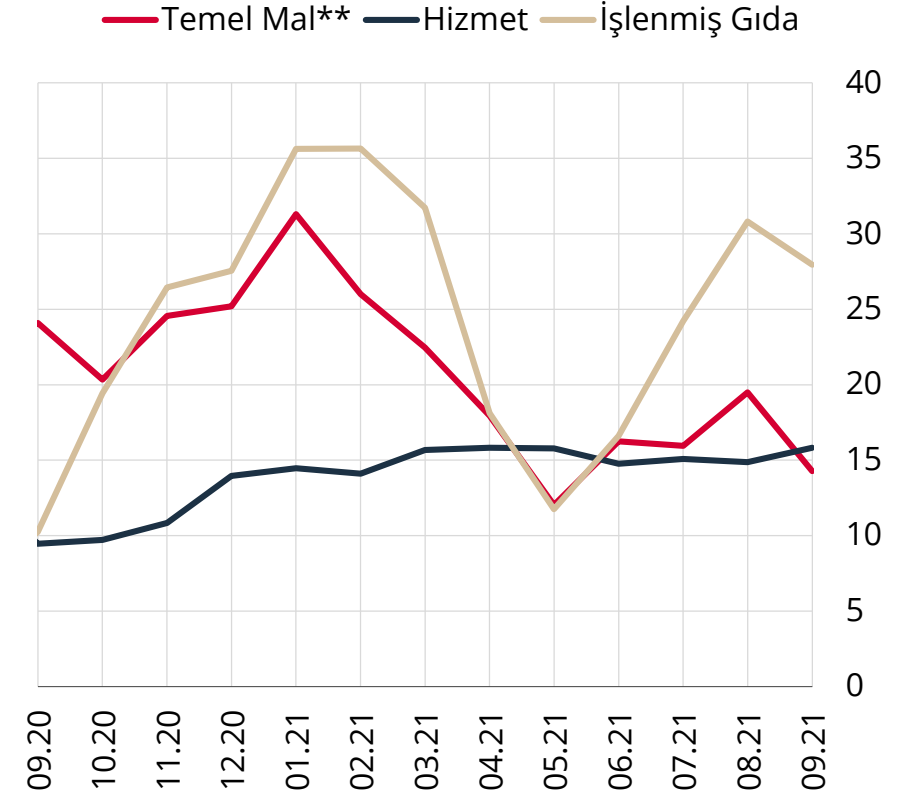

Kaynak: TCMB, TÜİK

Son Gözlem: Eylül 2021

* Vergi etkisi düzeltilmiş B ve C göstergeleri.
** Vergi etkisi düzeltilmiş temel mal eğilimi.

B Endeksinin Alt Kalemleri (Mev. Arındırılmış, Yıllıklandırılmış, 3 Aylık Hareketli Ortalama % Değişim)

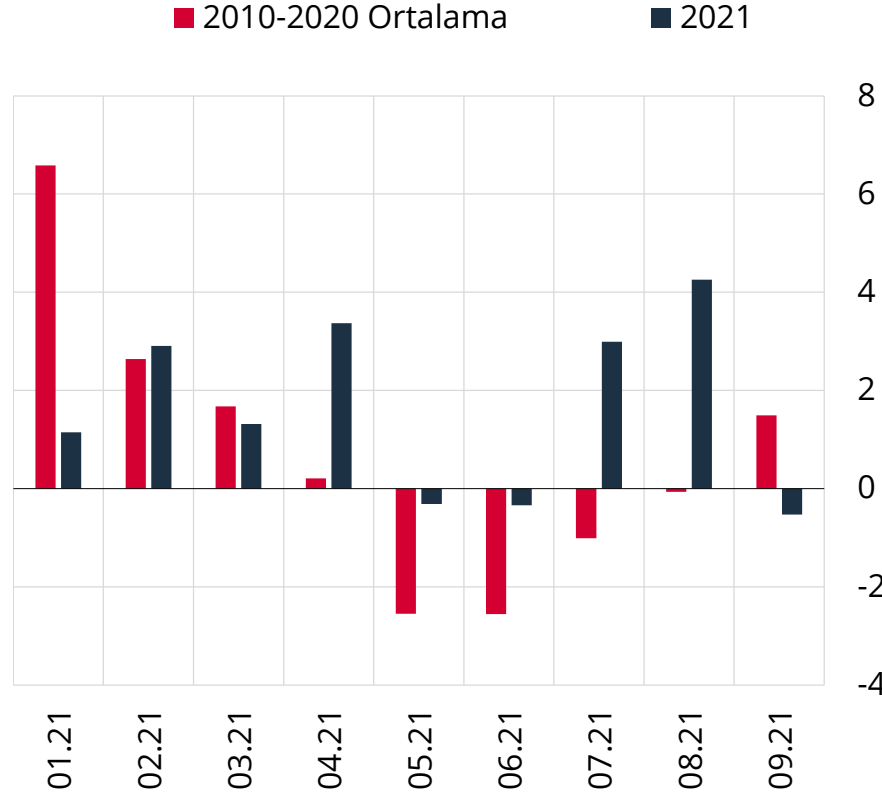
Kaynak: TCMB, TÜİK

Son Gözlem: Eylül 2021

Gıda Enflasyonu

Eylül ayında işlenmiş gıda enflasyonu tarihsel ortalamaları civarında seyrederken, işlenmemiş gıda fiyatları gerilemiştir.

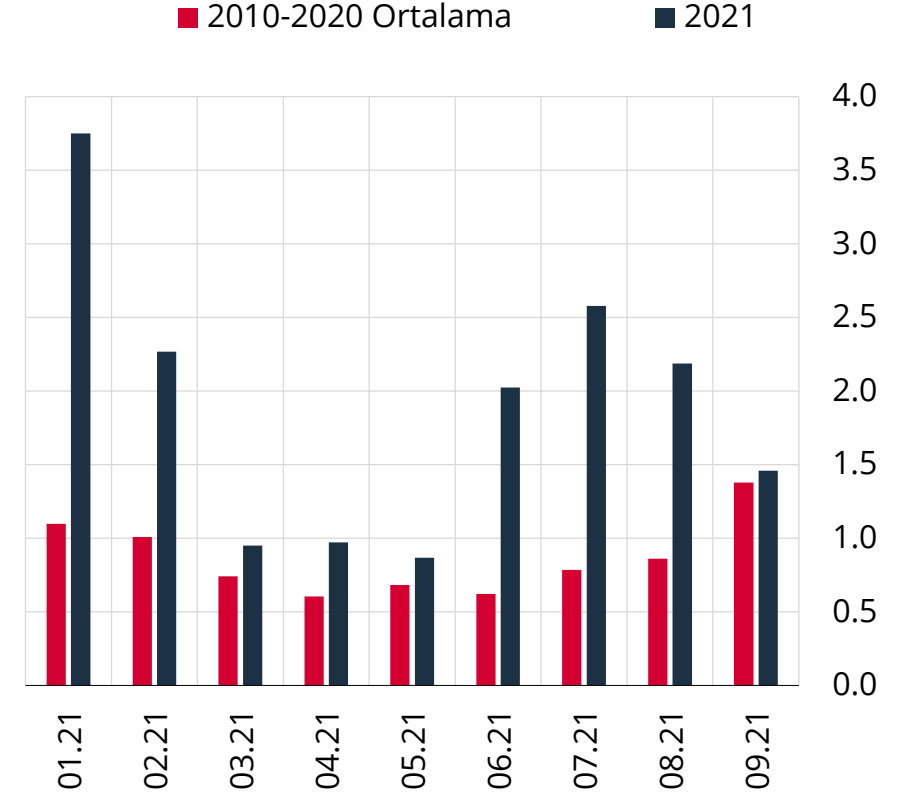
İşlenmemiş Gıda (Aylık % Değişim)

Kaynak: TCMB, TÜİK

Son Gözlem: Eylül 2021

İşlenmiş Gıda (Aylık % Değişim)

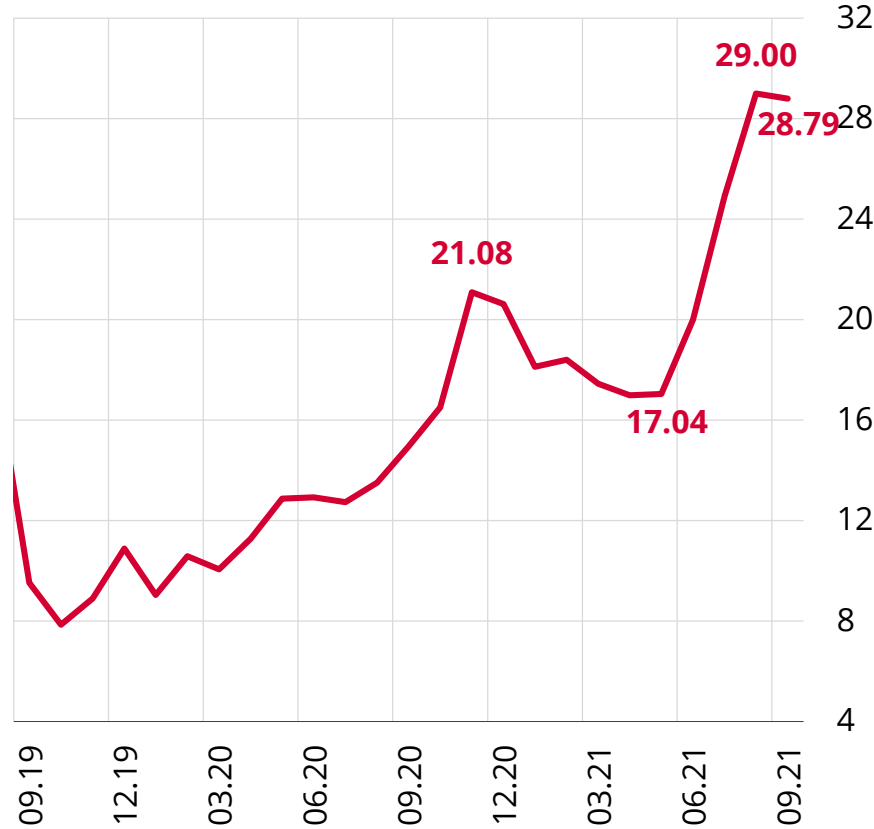
Kaynak: TCMB, TÜİK

Son Gözlem: Eylül 2021

Gıda ve Alkolsüz İçecekler

Uluslararası tarımsal emtia ve gıda fiyatlarındaki yüksek seviyeler, birikimli döviz kuru etkileri, iklim koşulları ve bazı ürünlerdeki arz kısıtlamaları gıda enflasyonunu olumsuz etkilemeye devam etmiştir.

Gıda ve Alkolsüz İçecekler (Yıllık % Değişim)

Kaynak: TÜİK

Son Gözlem: Eylül 2021

Taze Meyve-Sebze ve Diğer Gıda (Yıllık % Değişim)

Tarih	Taze Meyve Sebze	Taze Meyve Sebze Dışı Gıda
Oca.21	10,22	19,89
Şub.21	8,55	20,75
Mar.21	7,03	19,91
Nis.21	13,60	17,78
May.21	9,96	18,61
Haz.21	9,92	22,04
Tem.21	26,26	24,63
Ağu.21	40,38	26,84
Eyl.21	33,41	27,88

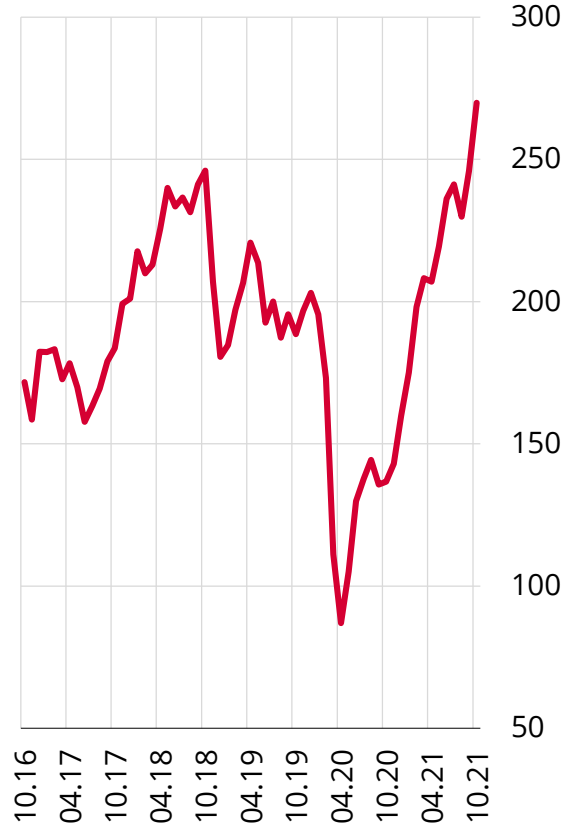
Kaynak: TÜİK

Son Gözlem: Eylül 2021

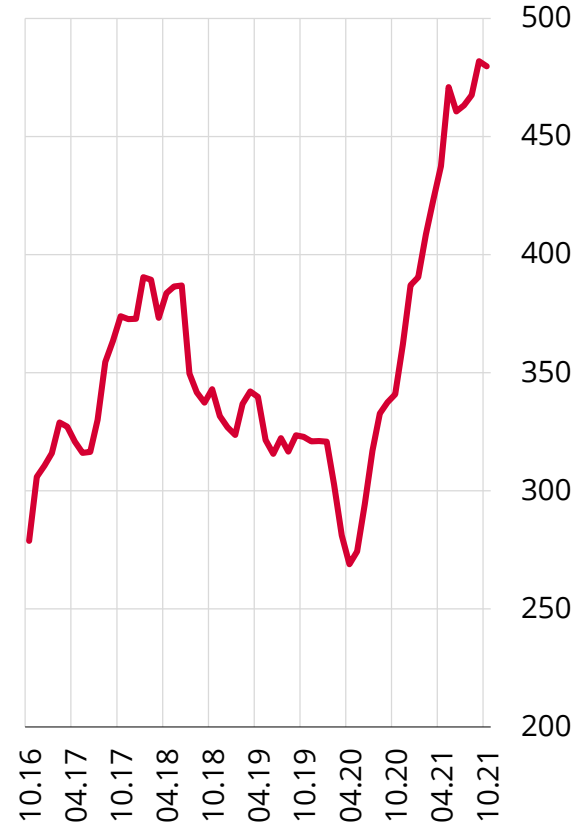
Emtia Fiyat Endeksleri

Emtia fiyatlarındaki yüksek seyir sürmektedir.

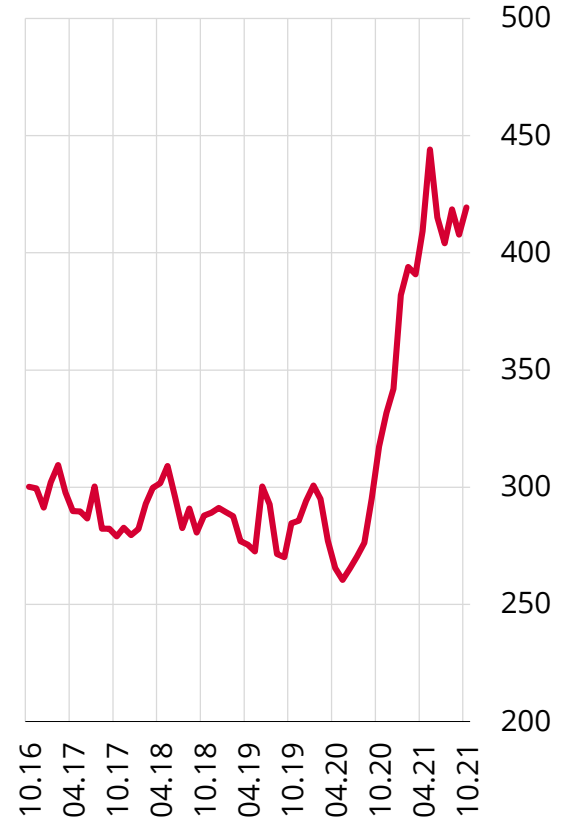
Enerji

Endüstriyel Metaller

Tarım

Kaynak: Bloomberg

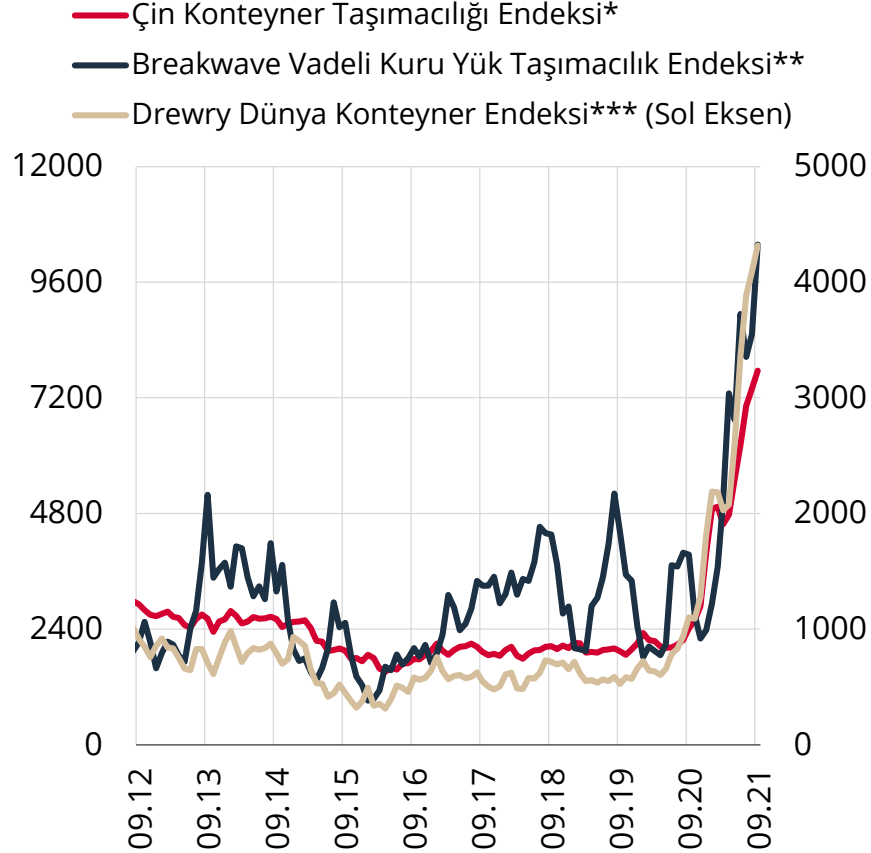
Son Gözlem: 8 Ekim 2021

Arz Kısıtları

Döviz kuru ve uluslararası emtia fiyatlarından etkilenen tarihsel dinamikler, üretici enflasyonundaki son dönemde gözlenen artışı açıklamakta yetersiz kalmaktadır.

Uluslararası nakliye maliyetlerinin artması ve teslimat sürelerinin uzaması üretici fiyatları üzerinde baskı oluşturmaktadır.

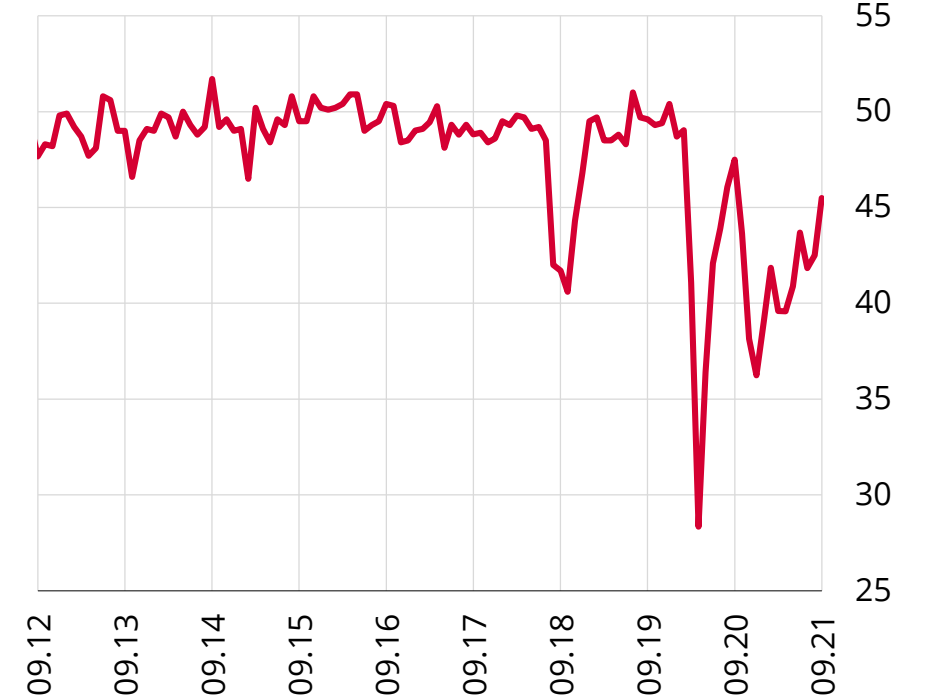
Uluslararası Navlun Maliyetleri (ABD Doları)

Kaynak: Bloomberg

Son Gözlem: Eylül 2021

PMI Teslimat Süresi**** (İmalat Sanayi, Mevsimsellikten Arındırılmış)

Kaynak: IHS Markit

Son Gözlem: Eylül 2021

* Çin konteyner limanlarından yapılan taşımacılık için spot ve sözleşmeli navlun maliyetlerinin hacme göre ağırlıklı ortalamasından elde edilmektedir.

** Capesize, Panamax ve Supramax kuru yük taşımacılık navlun vadeli işlem sözleşmelerinin hacim-kontrat büyüklüğüne göre ağırlıklı ortalamasından elde edilmektedir.

*** 8 nakliye rotasındaki ticaret hacmine göre ağırlıklandırılmış 40 ft konteyner navlun maliyeti.

**** Serinin daha düşük değerleri daha uzun teslim süresine işaret etmektedir.

Arz Kısıtları

Tedarik süreçlerindeki aksamalar da üretici fiyatlarında artışa neden olan bir unsur olarak öne çıkmakta ve fiyatlara yukarı yönlü etki etmektedir.

Uluslararası Taşımacılık Maliyetleri (ABD Doları) ile PMI Tedarikçilerin Teslim Süresi

	2018	2019	2020	Nis. 21	May. 21	Haz. 21	Tem. 21	Ağu. 21	Eyl. 21
Drewry Dünya Konteyner Endeksi*	1.498	1.405	2.219	4.984	6.257	8.062	9.330	9.817	10.360
PMI Tedarikçilerin Teslimat Süresi (İmalat Sanayi, Mevsimsellikten Arındırılmış)**	46,7	49,4	41,8	39,6	40,9	43,7	41,8	42,5	45,5

Kaynak: Bloomberg, IHS Markit

Son Gözlem: Eylül 2021

* 8 nakliye rotasındaki ticaret hacmine göre ağırlıklandırılmış 40 ft konteyner navlun maliyeti.

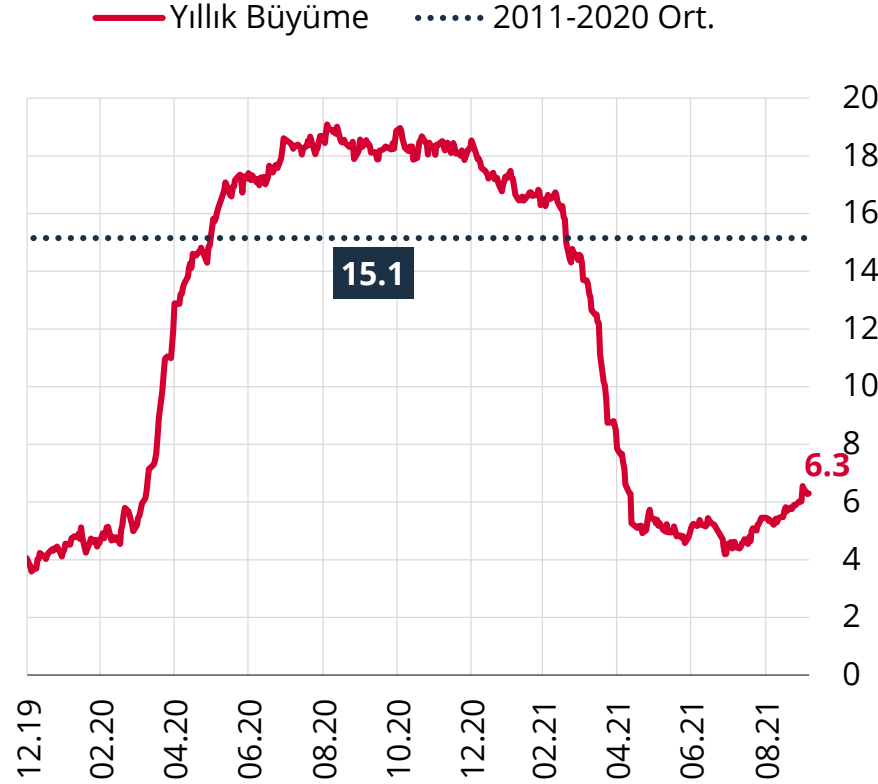
** Serinin daha düşük değerleri daha uzun teslim süresine işaret etmektedir.

Kredi Gelişmeleri: Kredi Büyümesi

Kur etkisinden arındırılmış firma kredisi yıllık büyümesi tarihi ortalamalarının belirgin altındadır.

Bireysel kredilerin yıllık büyüme oranı firma kredilerinin üzerinde seyretmektedir.

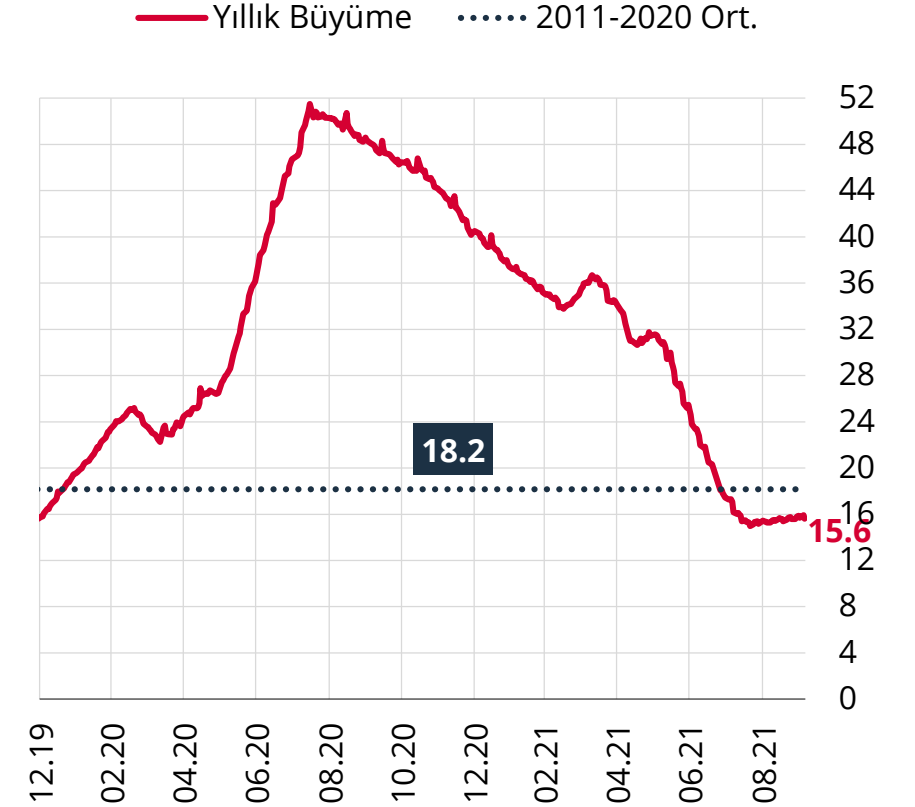
Firma Kredisi Büyümesi (Kur Etkisinden Arındırılmış, %)

Kaynak: TCMB

Son Gözlem: 5 Ekim 2021

Bireysel Kredi Büyümesi (%)

Kaynak: TCMB

Son Gözlem: 5 Ekim 2021

Kredi Gelişmeleri: Kredi Bakiyesi ve Değişimi

Yıl sonuna göre bakıldığında kur etkisinden arındırılmış kredi büyümesi %6,9'dur. Aynı büyüme eğilimi yıl sonu için %9,4'lük bir büyüme ima etmektedir.

Kredi Gelişmeleri

Kredi Bakiyesi ve Değişimi

Milyar TL	31 Ara 2020	5 Ekim 2021	Fark	Yüzde Değişim	İma Edilen Sene Sonu Büyümesi
Toplam Kredi	3.576	4.021	249	6,9	9,4
TL Firma	1.527	1.656	129	8,4	11,4
YP Firma*	1.228	1.442	18	1,5	1,9
Bireysel	820	922	102	12,4	16,9

Kaynak: TCMB

Son Gözlem: 5 Ekim 2021

* YP firma kredi bakiyesi YP kredilerin TL karşılığı olup, iki dönem arasındaki fark YP kredi (sepet) değişiminin, dönem ortalama kuru üzerinden hesaplanan TL karşılığının kullanılması ile kur etkisinden arındırılmıştır.

Mevduat Gelişmeleri: Mevduat Tutarı ve Değişimi

2021 yılında TL mevduat güçlü artışını sürdürmüş, YP mevduat artışı görece sınırlı kalmıştır.

Yakın dönem gerçekleştirmelerinde TL tercihi devam etmiş, YP mevduat azalmıştır.

Mevduat Gelişmeleri

Mevduat Tutarı ve Değişimler

Mevduat Tutarları				Dönemsel Değişimler	
Milyar TL, ABD doları	31 Ara (I)	22 Eyl (II)	5 Ekim (III)	31 Aralık-5 Ekim (III-I)	22 Eyl-5 Ekim (III-II)
TL Mevduat*	1.546	1.820	1.839	293,0	19,0
Tasarruf	842	1.099	1.124	281,8	25,5
Ticari	485	534	520	35,7	-13,2
YP Mevduat*,**	259	260	257	5,2	-2,0
Tasarruf	168	164	162	-1,7	-1,3
Ticari	86	91	90	6,5	-0,8

Kaynak: TCMB

Son Gözlem: 5 Ekim 2021

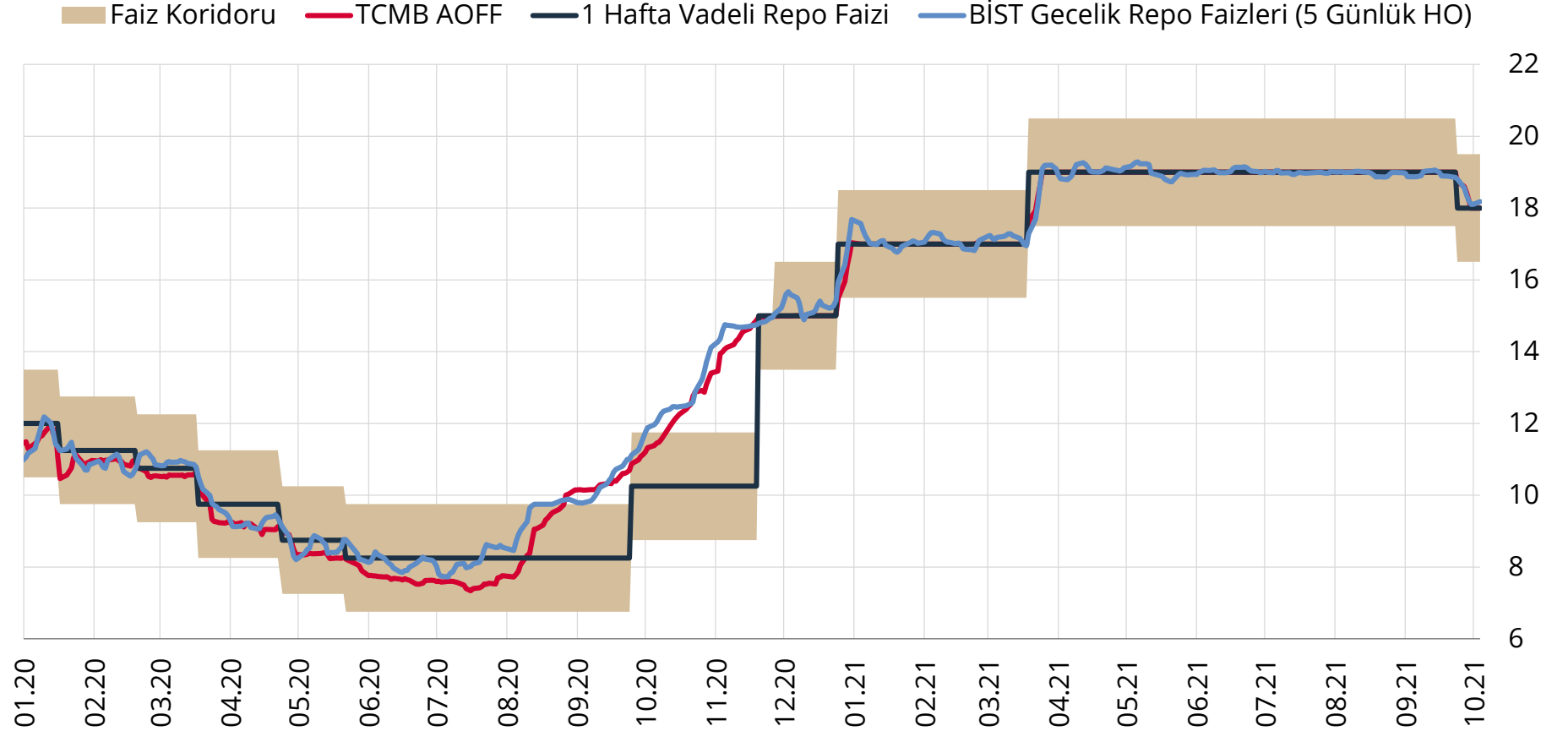
* TL ve YP mevduat tasarruf, ticari, resmi ve diğer mevduatı içermektedir.

** YP mevduat bakiyeleri nominal değerler olup, değişimleri parite etkisinden arındırılmıştır.

Para Politikası

Eylül ayında para politikası faizinde 100 baz puanı indirim yapılmıştır.

Kısa Vadeli Faiz Oranları (%)

Kaynak: BİST, TCMB

Son Gözlem: 4 Ekim 2021

Genel Değerlendirme

- Öncü göstergeler yurt içinde iktisadi faaliyetin üçüncü çeyrekte dış talebin de etkisiyle güçlü seyrettiğine işaret etmektedir.
- Aşılamanın toplumun geneline yayılarak hızlanması salgından olumsuz etkilenen hizmetler, turizm ve bağlantılı sektörlerin canlanmasına ve iktisadi faaliyetin daha dengeli bir bileşimle sürdürülmesine olanak tanımaktadır.
- Olumlu dış talep koşulları ve uygulanmakta olan sıkı para politikası cari işlemler dengesini pozitif etkilemektedir.
- İhracattaki güçlü artış eğilimi ve aşılamadaki kuvvetli ivmenin turizm faaliyetlerini canlandırmasıyla yılın geri kalanında cari işlemler hesabının fazla vermesi beklenmektedir. Cari işlemler dengesinde görülen iyileşme eğilimi fiyat istikrarı hedefi için önem arz etmektedir.
- Enflasyonda son dönemde gözlenen yükselişte; gıda ve ithalat fiyatlarındaki artışlar ile tedarik süreçlerindeki aksaklıklar gibi arz yönlü unsurlar, yönetilen/yönlendirilen fiyatlardaki artışlar ve açılmaya bağlı talep gelişmeleri etkili olmaktadır.
- Bu etkilerin arızı unsurlardan kaynaklı olduğu değerlendirilmektedir. Diğer taraftan, güçlü parasal sıkılaştırmanın krediler ve iç talep üzerindeki yavaşlatıcı etkileri devam etmektedir.
- Parasal duruşun sıklığı ticari kredilerde öngörülenin ötesinde daraltıcı etki yapmaya başlamıştır. Bunun yanında, bireysel kredilerin ılımlı seyre dönmesi için makroihtiyati politika çerçevesi güçlendirilmiştir.
- TCMB, para politikasının etkileyebildiği talep unsurları, çekirdek enflasyon gelişmeleri ve arz şoklarının yarattığı etkilerin ayrıştırılmasına yönelik analizleri değerlendirmiştir.
- Bu çerçevede para politikası duruşunda güncellemeye ihtiyaç bulunduğu değerlendirilmesi yapılmış ve Eylül ayında politika faizinde indirim yapılmasına karar verilmiştir.

**TÜRKİYE CUMHURİYET
MERKEZ BANKASI**

www.tcmb.gov.tr